

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI**

**RUS DIŞ POLİTİKASINDA DONMUŞ
ÇATIŞMALARIN DÖNÜŞÜMÜ**

Yüksek Lisans Tezi

**Sevda Nur KÜÇÜKKIRLI
184229001008**

Danışman

Doç. Dr. Fazlı DOĞAN

KONYA -2022

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AEB: Avrasya Ekonomik Birliği

AGİT: Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı

BDT: Bağımsız Devletler Topluluğu

BM: Birleşmiş Milletler

CSTO: Rusya Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nün

IMF: Uluslararası Para Fonu

NATO: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü

RF: Rusya Federasyonu

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

Uİ: Uluslararası İlişkiler Disiplini

UNIDIR: Birleşmiş Milletler Silahsızlanma Araştırmaları Enstitüsü

İÇİNDEKİLER	
KISALTMALAR	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TABLO DİZİNİ	v
ŞEKİL DİZİNİ	v
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Çatışma Kavramı ve Özellikleri	3
1.2.Çatışmanın Türleri ve Sınıflandırılması	6
1.2.1. Siyasi Çatışmalar	8
1.2.2. Ekonomik Çatışmalar	9
1.2.3. Etnik Çatışmalar	10
1.3 Donmuş Çatışmalar	13
1.3.1. Donmuş Çatışmaların Kavramsal Çerçevesi	14
1.3.2. Donmuş Çatışmaların Çözümü/Çözumsuzlüğü	21

İKİNCİ BÖLÜM

RUSYA'NIN SİYASİ YAPISI VE DIŞ POLİTİKASI

2.1. Rus Dış Politikasının Şekillenmesi	24
2.2. Rus Dış Politikasının Büyük Stratejileri	29
2.2.1.Diaspora ve Yakın Çevre	31
2.2.2. Avrasyacılık ve Atlantikçilik	35
2.2.3. Rus Askeri ve Ulusal Güvenlik Doktrinleri	38
2.3. Rus Dış Politikasının Kullandığı Kaynaklar: Enerji ve Ekonomi Kaynakları	41
2.3.1. Askeri Yöntemler	44

2.3.2. Siber Dış Politika Yöntemi	45
-----------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUSYA’NIN DIŞ POLİTİKASINDA DONMUŞ ÇATIŞMALAR

3.1.Rus Dış Politikası Stratejisinde Donmuş Çatışmaların Yeri	47
3.2.Donmuş Çatışma Örnekleri ve Rus Dış Politikası	51
3.2.1. Dağlık Karabağ	54
3.2.2. Abhazya ve Güney Osetya	56
3.2.2. Transdinyester	60
3.3. Rusya Federasyonu İçin Donmuş Çatışmalar: Bir Fırsat mı Yoksa Bir Tehdit Mi?	62
SONUÇ	65
KAYNAKÇA	68

TABLO DİZİNİ

Tablo 1 Rus Dış Politikasının Büyük Stratejisine Yönelik Sonuçlar	29
Tablo 2 Rus Dış Politikasında Kullanılan Yöntemler	41
Tablo 3 Rusya'nın Etkili Olduğu Donmuş Çatışma Bölgeleri.....	50

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1 Çatışmaların Yaşam Döngüsü	12
Şekil 2 Yıllara Göre Yaşanan Donmuş Çatışmalar	48

GİRİŞ

Bu çalışma, Rusya Federasyonu'nun dış politikasını ve dış politikadaki büyük stratejilerinden birisi olan donmuş çatışmaları ele almaktadır. Donmuş çatışmalar, savaşın gerçekleştiği ve sona erdiği, ancak mevcut durumun barış anlaşmaları yolu ile tarafları memnun eden genel bir siyasi çözüme ulaşmadığı durumları tanımlamaktadır. Rusya, eski SSCB'nin etkili olduğu bölgelerde hâkimiyetini güçlendirmek için donmuş çatışmaları bir dış politika stratejisi olarak kullanmış ve kullanmaya devam etmektedir. Bu çalışma, Sovyet sonrası bölgede dört belirli çatışmaya, yani Moldova'daki Transdinyester; Azerbaycan ve Ermenistan'ı kapsayan Dağlık Karabağ ve son olarak, Gürcistan topraklarını etkileyen Abhazya ve Güney Osetya bölgelerine –donmuş çatışmalar olarak da adlandırılabilir çözülmemiş çatışmalara- odaklanmış ve bu çatışmaları Rus dış politikasının büyük stratejilerinden biri olarak ele almıştır. Bu çalışmada Rusya'nın donmuş çatışma stratejilerinin ele alınmasının en önemli sebebi, bu yöntemin Rus dış politikası için önemli bir noktada olduğunun düşünülmesidir. Zira çalışma içerisinde bu önem aktarılmaya çalışılmıştır.

Rusya, SSCB'nin dağılmasının ardından güçlü bir devlet olabilme arzusu ile politikalarını şekillendirmiştir. Rusya, çıkarlarını her alana yaymak için dış politikasında çeşitli stratejiler kullanmaktadır. Rus dış politikasının donmuş çatışmalar dışında pek çok stratejisi de bulunmaktadır. Bu stratejilerden; diaspora, yakın çevre, Avrasyacılık ve Atlantikçilik, askeri ve ekonomik yöntemler, çalışma içerisinde ele alınmıştır. Rusya'nın büyük dış politika stratejilerinden birisi olan donmuş çatışmaların, anlamı ve ihtivası üzerinde disiplin genelinde henüz uzlaşılmış bir tanım bulunmamaktadır. Ancak donmuş çatışmalar, savaş ya da barış durumunun olmaması olarak ifade edilebilmektedir. Aktif silahlı çatışmanın veya krizin sona erdiği, fakat nihai bir barış antlaşmasının yapılmadığı/yapılamadığı ve siyasi çözümler konusunda tarafların tatmin olmadığı durumları belirtmek için, donmuş çatışmalar ifadesi kullanılmaktadır.

Uluslararası ilişkilerin kompleks yapısı ve Rusya'nın uzun bir geçmişe sahip olan dış politikası, donmuş çatışmalar için önem arz etmektedir. Donmuş çatışmaları ve donmuş çatışmaların Rus dış politikasındaki yerini açıklayabilmek için çalışma, üç

bölüm olarak kurgulanmıştır. Birinci bölümde, çatışma ve donmuş çatışmalar ile ilgili kavramsal çerçeve ele alınmıştır. Çalışmanın ikinci bölümünde, Rus Federasyonu'nun dış politikasını şekillendiren stratejiler ve yöntemler yer almıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise Rus dış politikası için donmuş çatışmaların hangi konumda olduğu değerlendirilmiştir. Dağlık Karabağ, Transdinyester, Abhazya ve Güney Osetya donmuş çatışma örnekleri olduğundan mütevellit bu bölümün ana başlıklarını bu bölgeler oluşturmuştur.

Çalışmada donmuş çatışmaların daha iyi anlaşılması için örnek olaylar incelenmiştir. Son olarak donmuş çatışmalar, Rusya Federasyonu için bir tehdit mi yoksa bir fırsat mı? Sorusu sorulmuş ve bu soruya cevap aranmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın birinci bölümünde, çatışma ve donmuş çatışmalar ile ilgili kavramsal çerçeve ele alınmıştır. Rus dış politikasının bir stratejisi olan donmuş çatışmalar ve donmuş çatışmalar ile ilgili olan kavramlar ele alınmıştır. Bu kavramlar konunun özüne uygun olarak sınırlandırılmıştır.

1.1.Çatışma Kavramı ve Özellikleri

Çatışma kelimesi Latince kökenli “conflictus” kelimesinden türemiştir. Anlam olarak “conflictus”; çarpışma, muhalefet gibi kelimeleri tanımlamak için kullanılmaktadır.¹ Çatışma kavramı her zaman fiziksel olarak ortaya çıkmamakla beraber kişilerin sahip oldukları karşıt duygular ya da fikir çatışmaları, zihinsel bir çatışma durumu olarak da ifade edilmektedir.²

Çatışma kavramı her disiplin için değişik bir perspektif sunma yeteneğine sahiptir. Çatışmaları anlamaya yönelik teorik yaklaşımlarda ekonomistler, oyun teorisi ve karar vermeye odaklanırken; psikologlar, kişiler arası çatışmaları yönelmiş, sosyologlar; statü ve sınıf çatışmalarını odak noktası olarak alırken, siyaset bilimi ülke içi ve uluslararası çatışmaları, kavramın merkezine konumlandırılmıştır. Kavramın odaklandığı alanların bu denli çok olması tek bir tanım yapılmasını zorlaştırmıştır.

Genel tanımlamalarına göre çatışma, bir ilişkide iki veya daha fazla taraf arasındaki hedeflerin veya değerlerin uyumsuzluğu sonucunda tarafların birbirlerini kontrol etme girişimleri ve birbirlerine karşı negatif duygular beslemesi durumudur.³

Çatışma bir kişinin kendi ihtiyaçlarının, ilgi alanlarının, isteklerinin veya değerlerinin bir başkasınınla uyuşmadığına dair bir inanç veya anlayıştır. Çatışma aynı zamanda bir tür anlaşmazlığa işaret eden bir duruma veya etkileşime duygusal bir

---

¹ Nadine Lyamouri-Bajja, *Youth Transforming Conflict*, Strasbourg: Council of Europe and European Commission, 2012, s.54.

² <https://www.lexico.com/en/definition/conflict> (14.10.19).

³ Ron Fisher, “Sources of Conflict and Methods of Conflict Resolution”, *The American University International Peace and Conflict Resolution, School of International Service*, 2000, s.2.

tepki vermektedir. Duyguları ve algıları ifade etmekte kendini ön plana çıkartmak, kişisel ihtiyaçları bir başkasının ihtiyaçlarından daha fazla önemsemek ve başkalarının duygularına ve ihtiyaçlarına müdahale etme potansiyeline sahip olma durumuna, çatışma durumu denmektedir.⁴

Genellikle uyumsuzluk, anlaşmazlık veya kavga gibi terimler, çatışma ile ilişkilendirilmektedir. Yapılan tanımlar da genellikle bu negatif ilişki ile örtüşmektedir. Singer ve Small, 1816-1965 yılları arasında gerçekleşen savaşlara ilişkin istatistiksel verileri sistematik olarak incelemiş, bu incelemeler doğrultusunda savaş ve çatışma gibi terimleri tanımlamaya çalışmıştır. Onlar çatışmayı; *tarafardan en az birinin devlet olduğu ve an az 100 kişinin öldüğü şiddetli anlaşmazlıklar* olarak tanımlamıştır. Bu tanımda sivillerin ölüm sayısı gözardı edilmiş ve çoğunlukla devletin askeri yönüne vurgu yapılmıştır.⁵ Michael Nicholson çatışmayı, *bireylerin veya grupların istekleri, ihtiyaçları veya yükümlülükleri ile ilgili karşılıklı olarak anlaşamadıklarında meydana gelen bir anlaşmazlık veya düşmanlık hali* olarak tanımlamaktadır.⁶ Bu tanım, iki veya daha fazla tarafın bir anlaşmaya sahip olmadığı ve aynı konuda iki farklı görüşe sahip olduğu anlamına gelmektedir. Başka bir ifadeyle, çatışma bir *çarpışma rotası* olarak da tanımlanmaktadır. Jeong, çatışmayı *iki ya da daha fazla grubun, rakiplerinin amaçlarını saf dışı bırakmak, rakiplerini etkisiz hale getirmek ya da çatışan çıkarları kendi lehlerine çekmek amacı ile sahip oldukları statü, güç ve kaynakların tamamını kullanması* durumu olarak ifade etmektedir. Çatışma, birçok ülkede; sınıf, etnik köken, din ve dile bölünmüş endemik ve sistematik bir kavram olarak kendisini göstermektedir.⁷ Çatışma, bir aktörün davranışlarının veya hedeflerinin diğer aktörlerin davranışları veya hedefleriyle bağdaşmadığı etkileşimli bir durumdur.⁸ Bir başka çalışmaya göre çatışma, farklılıkların toplamıdır. Çatışma,

---

⁴ Bernard Mayer, *The Dynamics of Conflict: A Guide to Engagement and Intervention*, San Francisco: Jossey-Bass, 2012, s.169.

⁵ David Singer, Melvin Small, *The Wages of War 1816-1965: A Statistical Handbook*, New York: John Wiley and Sons, 1972, s.8

⁶ Michael Nicholson, *Rationality and the Analysis of International Conflict*, Cambridge: Cambridge University Press, 1992, s.11.

⁷ Ho-Won Jeong, *Peace And Conflict Studies: An Introduction*, London: Routledge, 2000, s.145.

⁸ James T. Tedeschi, v.d. *Conflict, Power, and Games: The Experimental Study of Interpersonal Relations*, London: Routledge, 2017, s.232.

bireylerin veya grupların kendilerini farklı oranlarda algıladıkları ve bu farklılıkları kabul etmedikleri sosyal bir etkileşim sürecidir.⁹

Çatışmalar farklı nedenlerle, farklı seviyelerde ortaya çıkabilmektedir. Şiddet seviyesi yüksek çatışmalar, genellikle silahlı eylemleri içerisinde barındırmaktadır. Çatışmalar, ulusal düzeyde veya uluslararası düzeyde kendisini gösterebilir. Tüm bu özelliklere ek olarak çatışma eylemi, organize bir şekilde planlı olarak sürdürmekle beraber herhangi bir düzene bağlı olmaksızın kısa süren çatışmalar da bulunmaktadır.¹⁰

Çatışmalarda farklı şiddet seviyelere ortaya çıkmaktadır. Örneğin; aynı yönde hareket eden iki aracın birbirinin yoluna sapması sonucu küçük bir kaza olabilir. Bu kaza küçük sınırlarla atlatılabilir ve taraflar kendi yollarına devam ederler. Başka bir çarpışma da ise zıt yönlerden birbirlerine doğru ilerleyen iki hızlı aracın çarpışması durumunda olduğu gibi daha tehlikeli sonuçlar ortaya çıkabilir. Çatışma, bir tarafın çıkarlarının diğer tarafın çıkarları ile uyuşmadığı noktada ortaya çıkmaktadır. Çelişen fikirleri, duyguları, tutumları, duyguları içeren çatışma, güç ve eylem kavramlarını içeren dinamik bir kavramdır. Çatışmaya yıkıcı potansiyelini veren bu nitelikleridir. Çatışma kavramı birçok yönden görülebilir, tanımlanabilir ve analiz edilebilir.¹¹

Uluslararası düzeyde şiddetli bir çatışmaya yönelik analiz yapılırken siyasi-askeri faktörler, sosyo-ekonomik faktörler ve dış faktörler incelenerek çatışmanın analizinde bu faktörlerin önemi göz ardı edilmemelidir. Siyasi askeri faktörler; devletlerin oluşumunda rol oynayan süreçler ve “iyi yönetim”in rolünü, demokratikleşme, insan hakları, azınlıkların durumu ve etnik-kültürel faktörlerin rolünü de içerisine alan hayâti konuları içermektedir. Bunun yanısıra devlet gücünün merkezileşmesi veya tekelleşmesi, güç geçiş mekanizmaları, silahlı kuvvetlerin ve bürokrasinin rolü de çatışmaların analizi için önem arz etmektedir. Sosyo-ekonomik

---

⁹ Betty Achinstein, *Community, Diversity, and Conflict Among Schoolteachers: The Ties That Bind*, London: Teachers College Press, 2002, s. 13.

¹⁰ Pyt Douma, *The Origins of Contemporary Conflict: A Comparison of Violence in Three World Regions*, The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2003, s.7.

¹¹ Tonny Cooper, “What Is Conflict?” *Journal of Police Crisis Negotiations*, Cilt 3, No 1, 2003, s.86.

faktörler ise; yoksulluk ve sosyo-ekonomik eşitsizlik, ekonomik büyümenin dağılımı, istihdam ve gelir, ayrımcı hükümet politikaları gibi konuları içermektedir. Dış faktörler ise, bölgesel güvenlik politikaları, uluslararası askeri politikalar (uluslararası silah ticareti dâhil), dış ekonomik müdahaleler, dış borç, yapısal uyum programları, IMF borç verme koşulları ve diğer çok taraflı ya da ikili ilişkiler gibi pek çok unsuru içerisine almaktadır. Çatışmalar analiz edilirken bu faktörlerin incelenmesi gerekmektedir.¹²

Karşılıklı bağımlılık, farklı hedefler ve farklı algılar olmak üzere çatışmanın üç temel faktörü bulunmaktadır.¹³ En az iki farklı kişinin farklı düşüncelere ve hedeflere sahip olması çatışmayı doğursa da burada en önemli faktör karşılıklı bağımlılıktır. Çünkü fikir çatışmaları ile beraber iş çıkarların çatışmasına geldiğinde de ses tonu yükselmektedir. Örneğin; yapılan bir araştırmada yaşanan tartışmaların tarafları ortaya konmuş buna göre insanlar %17 oranında akrabaları, %37 oranında arkadaşları ve tanıdıkları, %12 iş arkadaşları, son olarak %16 patronları ile tartışma yaşadıklarını belirtmiştir. Bu da karşılıklı bağımlılığın çatışmalardaki yerini açıklamak için kullanılacak önemli bir referans noktasıdır.¹⁴

Çatışma kavramı genelde zihinlerde negatif bir durum canlandıran hayal dünyalarının siyah ile boyanmasına sebep olan bir kavram olarak kabul edilmiştir. En geniş ifadeyle çatışma, tarafların tezatlığa düştükleri noktada ortaya çıkan şiddet seviyesine göre değişiklik gösteren fiziksel, psikolojik veya duygusal hasara yol açabilen gündelik hayat içerisinde en küçük birimden en büyük birime kadar her kesimde kendini gösteren çok geniş bir kavramdır ve farklı türleri bulunmaktadır.¹⁵

1.2.Çatışmanın Türleri ve Sınıflandırılması

Çatışma kavramını insanlar arasındaki bir mücadele veya yarış olarak da tanımlamak mümkündür. Bu mücadelenin sebeplerini; fikirler, inançlar, değerler veya

---

¹² Douma, *a.g.m.*, s.9-11.

¹³ Yurdi Yasmi, "Understanding Conflict in The Co-Management of Forests: The Case of Bulungan Research Forest", *The International Forestry Review*, Cilt 5, No 1, 2013, s.38.

¹⁴ Deutsch Morton, v.d., *The Handbook of Conflict Resolution Theory and Practice*, San Francisco: Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2006, s.349.

¹⁵ Nezir Akyeşilmen, *Çatışma Yönetimi: Kavramsal Bir Analiz*, Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 2013, s.19.

amaçların farklılığı ile özdeşleştirmek yanlış olmayacaktır.¹⁶ Çatışma, sosyal yaşam için endemik bir kavramdır. Yani çatışmalar, yaşamın kaçınılmaz bir parçasıdır. Böyle olmasının en büyük nedeni kıt kaynakların durumu, fonksiyonların bölünmesi, güç ilişkileri ve rollerin farklı olmasıdır. Çatışmalar, içerisinde pek çok unsur taşımakta ve bunun neticesinde farklı çatışma türleri ortaya çıkmaktadır. Bazen bu türler, iç içe geçmiş olarak kendisini göstermektedir.¹⁷

Çatışmanın türleri içinde dört tip çatışmadan söz etmek mümkündür. Kişilerin bilincinde meydana gelen çatışmalar yani içsel çatışmalar, iki veya daha fazla taraf arasında yaşanan kişilerarası çatışmalar, belirli bir grupta meydana gelen grup içi çatışmalar, son olarak iki veya daha fazla grup arasında meydana gelen gruplar arası çatışmalar. İçsel çatışmalar, analizi ve yönetimi en zor çatışma şekli olarak bilinmektedir. Bireyin düşüncelerini, değerlerini, ilkelerini ve duygularını içeren psikolojik bir çatışma türü olan içsel çatışmalar, toplum içindeki pek çok olaydan etkilenmektedir. Kişilerarası çatışmalar ise, gruplar veya takımlar halinde birlikte çalışan iki veya daha fazla birey arasında meydana gelen çatışmalardır. Gruplar içerisinde yer alan bireylerin sahip oldukları kişisel özellikler, kültürler, tutumlar, değerler, algılar ve diğer farklılıklar kişilerarası çatışmalara yol açmaktadır. Grup içi çatışmalar ise grup içindeki kişiler arasında gerçekleşen bir çatışma türüdür. Bu kişiler arasındaki uyumsuzluklar ve yanlış anlamalar grup içi bir çatışmaya yol açmaktadır. Kişilerarası uyuşmazlıklar veya fikir ayrılıkları da grup içi çatışmaları tetiklemektedir. Gruplararası çatışmalar ise bir organizasyon içindeki farklı ekipler arasında bir yanlış anlaşılma meydana geldiğinde ortaya çıkmaktadır. Bu çatışmalar, farklı grupların hedef ve çıkarlarının da farklılaşması sonucunda kendisini göstermektedir. Ek olarak, rekabet de gruplararası çatışmaların ortaya çıkmasında etkili olmaktadır.¹⁸

Çatışmalar; politik, sosyal, ekonomik ve hatta çevresel faktörler nedeniyle örgütsel, ulusal ve uluslararası düzeyde de ortaya çıkmaktadır. Bir ulus içerisinde

---

¹⁶ Thomas Diez, 'The Paradoxes of Europe's Borders' *Comparative European Politics*, Cilt 3, No 2, 2006, s.565.

¹⁷ Jacob Bercovitch, "Conflict And Conflict Management In Organizations: A Framework For Analysis", *Hong Kong Journal of Public Administration* Cilt 5, No 2, 1983, s. 104.

¹⁸ A.g.m, s.110-112.

yaşayan insanlar, bu insanların sahip olduğu kişilik, amaç vb. pek çok durum çeşitlilik göstermekte ve etnik, ekonomik, sosyal ve kültürel sebepler ulusal çatışmalara neden olmaktadır. Uluslararası çatışmalarda ise ana aktör devlet kabul edildiğinde, ulusal çıkarların uluslararasılaştırılması kapsamında ortaya çıkan çıkar çatışmaları, uluslararası çatışmaları doğurmaktadır. Uluslararası çatışmalarda iki taraf arasında üçüncü taraf uluslararası aktörler de müdahil olmaktadır.¹⁹

Çatışmaların pek çok türü bulunmaktadır. Genellikle siyasi, ekonomik ve etnik sebepler uluslararası çatışmaların zeminini hazırlamaktadır. Çalışmanın alt başlıklarında bu çatışma türleri ele alınacaktır.

1.2.1. Siyasi Çatışmalar

Siyasi çatışmalar, tüm siyasal sistemlerin önemli bir parçası olmasına rağmen, fenomenin nasıl tanımlanması gerektiği konusunda bir fikir birliği bulunmamaktadır. Bundan dolayı siyasi çatışma tanımları kaynağına göre çeşitlilik göstermektedir. Realist teori, tüm insanlarda ve tüm uluslararası aktörlerde olan egemenlik isteği ve hâkim olma duygusunu, çatışmaların ana nedeni olarak göstermişlerdir. Söz konusu siyasi çatışmalar olduğunda taraflardan birisinin devlet olması gerekmektedir. Devlet ve halk arasında gerçekleşen çıkar çatışmaları, siyasi çatışmaların temelini oluşturmaktadır. Sınırları içerisinde kendi düzeninin hâkim olmasını isteyen devlet, aleyhlerine yönelik tutumları yoğun bir biçimde bastırmaya yatkındır. Devletin başında bulunan elit gruplar, büyük ölçüde devlet içindeki siyasi süreçlerin gidişatını belirlemektedir. Bu yüzden bu aktörlerin, devlet içerisindeki çatışma ve barış dinamiklerini belirlemesi muhtemel bir durum olarak kabul edilmektedir.²⁰

Siyasi çatışmalar, tüm siyasal sistemlerin merkezinde bulunmaktadır. Siyasi ihtilaflar, vatandaşlar ve sosyal gruplar arasında olduğu kadar siyasi temsilciler ile siyasi partiler arasında da kendini göstermektedir. Siyaset içerisinde yer alan taraflar, parlamentoda karşıt konumları temsil etmekte ve politik sorunlara alternatif çözümler

---

¹⁹P. Kumar, *Module 10: Conflict Resolution Strategies and Skills*, London: Commonwealth Secretariat, 2007, s.23.

²⁰ Nezir Akyeşilmen, *Siber Politika ve Siber Güvenlik*, Ankara: Orion Kitabevi, 2018, s.198.

sunmaktadır. Bir parti, kendi ideolojik ilkelerine dayanan çıkarların yanı sıra seçmenlerinin/sosyal grupların çıkarları doğrultusunda da başka bir politikayı destekleyebilir. Siyasi çatışmalar, siyasi aktörlerin sağlam siyasi kararlar alma ve işbirliği yapma yeteneklerinin önünde bir engel olarak görülse de siyasi çatışmaların rolü, farklı demokrasi modelleri arasında değişiklik göstermektedir. Bazı sistemlerde politik aktörler, çatışmaları olumlu yönde kullanarak ortak zemin bulmaya çalışmaktadır. Bu davranışın ana sebebi, fikir birliğine ulaşarak sorunların çözülmesi hedefine ulaşma amacıdır.²¹

Siyasi çatışmaların bir çeşidi de daha önce sömürgeleşmiş toplumların veya kendi içerisinde örgütlenen toplumların bağımsızlık talepleri ile ilgili olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nitelikte olan çatışmaların çoğu; bir toplumda etnik, dini veya kültürel unsurları kullanarak yeni bir devlet yaratma veya sürdürme amacıyla hareket eden grupların, egemenlik konusunda yarattığı sorunlardan kaynaklanmaktadır. Bu talepler, egemenlik duygusunun yoğun olduğu kimi devletlerde terörizm olarak adlandırılmıştır. Günümüzde Afganistan, Pakistan ve Bangladeş gibi ülkelerde bu tarz çatışma ortamlarını görmek mümkündür. Siyasi çatışmaları, demokratik olan ya da olmayan her devlette görmek mümkündür. Demokrasi, tüm sorunların çözümü ve barış içinde bir arada yaşamının temel kaynağı gibi görünmesine rağmen demokrasi ve demokratikleşme, şiddet içeren çatışmaların önlenmesini garanti etmemektedir. Zira demokratik sistemlerde bile popülist söylemler politik gündemde egemen olabilir.²² Devletler bünyesinde yaşanan siyasi çatışmalar, önemli sorunlara yol açabilecek şiddetli çatışma kategorisinde yer alan çatışmalardan birisidir.

1.2.2. Ekonomik Çatışmalar

Bir diğer çatışma türü ise ekonomik çatışmalardır. Ekonomik düzen ve parasal meseleler bazen çatışmaların temelini oluşturmaktadır. Bu konu ile ilgili pek çok teori vardır. Örneğin Marksist teori, sınıf mücadelesine odaklanarak kapitalist devletlerde yaşanan yapısal eşitsizliklerin işçilerin ekonomik sömürüne yol açtığını ve bu

---

²¹ Louise Skoog, "Political Conflicts And The Mechanisms Behind The Concept", *XXIV Nordic Conference on Local Government Research*, 2015, s. 1.

²² Douma, *a.g.m.*, s.13.

durumun da işçiler ve sermaye sahipleri arasında sınıf mücadelesine ve dolayısıyla çatışmalara yol açtığını belirtmiştir. Bunun yanısıra Marksist teoride yoksulluk, çatışmaların en önemli sebeplerinden birisi olarak tanımlanmaktadır.²³

Ülkelerde yaşanan yoksulluk, eşitsizlik ve ekonomik büyüme sorunları, çatışmaları doğrudan beslemese de çatışmaların ortaya çıkmasında büyük bir etki yaratmaktadır. Bu durumu tetikleyen önemli sebeplerden biri toplum içerisindeki ayrımcı politikalar olarak bilinmektedir. Sosyal devlet olgusunun yerine getirilmemesi, adil olmayan vergiler ve benzeri politikalar ekonomik ve sosyal dengeyi bozduğu için çatışmalara neden olmaktadır. Örneğin, günümüzde Orta Amerika'da hükümetin toprak reformu sorununu çözememesi, şiddetli çatışmalara neden olmaktadır. Ulusal çatışmaların sebebi olan kötü ekonomiler, uluslararası alanda da çatışmalara neden olmaktadır. Ekonomik güç, uluslararası arenada etkili olabilmek için gereken önemli unsurlardan birisidir. Bundan dolayı devletler, her zaman ekonomik çıkarlarını ön planda tutmaya çalışmaktadır. Bu durum da zaman zaman uluslararası çatışmaları doğurmaktadır.²⁴

Herkes tarafından kabul edilen ortak bir çatışma tanımı olmamasına rağmen tanımlarda genellikle kıt kaynaklardan bahsedilmektedir. Çatışmaların ekonomik sebepleri tam da bu noktada kendisini göstermektedir. Sınırlı kaynakların eşit bir biçimde dağıtılmaması ve ekonomik sebeplerin çatışmalara neden olduğunu söylemek mümkündür.

1.2.3. Etnik Çatışmalar

Etnik çatışmalar, iki veya daha fazla etnik grup arasında meydana gelen çatışmalardır. Etnik çatışmalar; karşıt grupların dil, kültürel unsurlar, toprak iddiaları, ortak soy mitleri, ırksal bağlar ve benzeri unsurları kullanarak bir devlet içerisinde çatışma ortamı yaratmasından kaynaklanmaktadır. Bir devlet içinde eşit statüde bulunmak veya yeni bir devlet oluşturmak için etnik kriterleri kullanan gruplar, devlete

---

²³ Karl Marx, *Class Struggles in France: 1848-1850*, London: Wellred Books Moscow, 1968, s.15

²⁴ Douma, *a.g.m.*, s.17.

veya halka karşı bir çatışma ortamı yaratmaktadır. Bu çatışmaların kaynağı siyasi, sosyal, ekonomik ya da dini olarak sınıflandırılabilir.²⁵

Etnik çatışmalar; dini, bürokratik, kültürel nedenlerden beslenmektedir ve şiddet içeren ve şiddet içermeyen çatışmalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Şiddet durumu ülkeden ülkeye değişkenlik göstermektedir. Çok uluslu devletlerde etnik çatışmaları daha fazla görmek mümkündür. Şiddetli etnik çatışmalar, etnik nefret tarafından motive edilen eylemi ifade etmektedir ve çoğunlukla sosyal ve politik eşitsizliklere dayanmaktadır. Bundana dolayı tarih boyunca meydana gelen şiddetli etnik çatışmalar, milyonlarca insanın hayatına mâl olmuştur. Şiddet içermeyen etnik çatışmalarda ise insanlar, diğer etnik kökenlerle doğrudan fiziki bir çatışma haline girmeden siyasi ve kültürel çatışmalar bağlamında hareket etmektedir.²⁶

Çatışmaların ulusal ve uluslararası ilişkilerde kaçınılmaz olduğu göz önüne alındığında, çatışmanın önlenmesi, yönetimi ve çözümü çok önemli bir noktada durmaktadır. Çatışmaların azaltılması ve anlaşılması için öncelikle çatışmaların sınıflandırılması gerekmektedir. Çatışmalardaki şiddet derecelerinin incelenmesi çatışmaların sınıflandırılmasını kolaylaştırmaktadır. Çatışmalar ile savaşlar genellikle birbirleri ile karıştırılsa da her çatışma bir savaş durumunu doğurmaz ancak her savaş, içerisinde çatışma barındırmaktadır.²⁷ Çatışmalar statik değil, dinamik ve çatışmaların yaşam döngüsü boyunca yoğunluk seviyesi de değişmektedir. Çatışmaların yaşam döngüsünü anlamak için *ters u* teorisini üreten akademisyenler sınıflandırmalarını da buradan yola çıkarak hazırlamıştır.

Şekil 1’de en basit haliyle bir çatışma döngüsü, yani istikrarlı barıştan savaşa olan yükselişi gösteren, tersine çevrilmiş bir u eğrisi şeklinde çizilmiştir. Eğri, toplam dokuz kronolojik aşamada beş çatışma yoğunluğuna (istikrarlı barış, istikrarsız barış, açık çatışma, kriz ve savaş) ayrılmıştır. İstikrarlı barış, taraflar arasındaki gerginliğin

---

²⁵ Robert Gurr, *Peoples Versus States: Minorities at Risk in the New Century*, Washington: United States Institute of Peace Press, 2000, s.53.

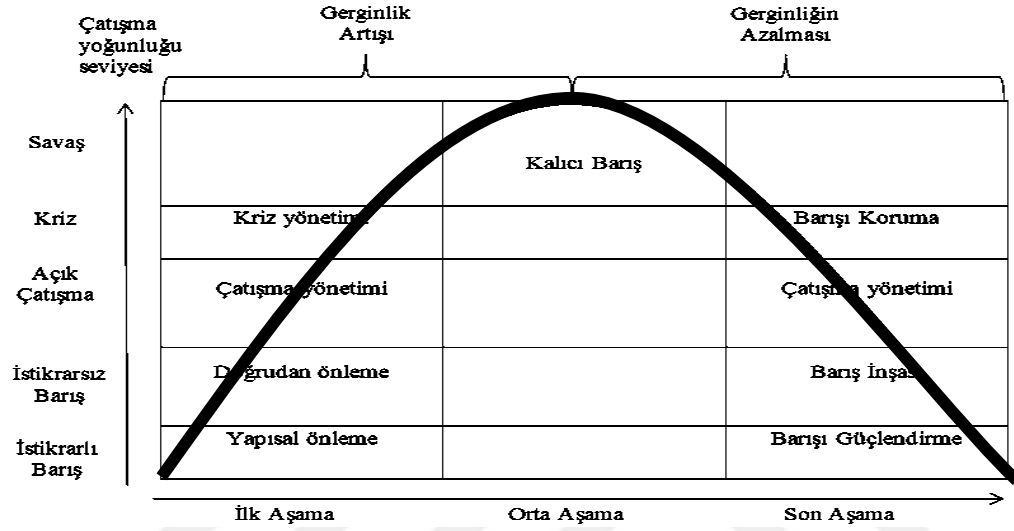
²⁶ Yuriy Matsievsky, “Ethnic Conflicts: Typology, Causes And Forms Of Manifestations”, *Political Science Scientific Notes*, Cilt 18, 2000, s.62.

²⁷ Jeong, *a.g.e*, s. 116.

düşük olduğu ve taraflar arasında genellikle ekonomik ve çevresel işbirliğinin yanı sıra diğer hassas olmayan konu alanlarındaki işbirliğini içeren farklı bağlantı ve işbirliği

Şekil 1 Çatışmaların Yaşam Döngüsü

Kaynak: Niklas Swanström, Mikael Weissmann, *Conflict, Conflict Prevention, Conflict Management And Beyond: A Conceptual Exploration*, Washington: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2005, s.11.

biçimlerinin olduğu bir durumu ifade etmektedir. İstikrarsız barış döneminde ise taraflar arasındaki gerilim artmış henüz bir çatışma yaşanmasa da barışın artık güvence altına alınamadığı bir durum ortaya çıkmıştır. Açık çatışma ise, çatışmanın tanımlanması ve tarafların militarize olmamasına rağmen olası bir çatışma ile başa çıkabilmek için önlemler alınması durumunu ifade etmektedir. Kriz aşamasında ise, savaş riski yakındır ve silahlanma artmıştır. Bu aşamada taraflar arasında şiddet olabilir ancak düzenli, açık bir şiddetten bahsetmek mümkün değildir. Öte yandan savaş aşamasında, yaygın ve yoğun bir şiddet yaşanmaktadır. Çatışmaları azaltma aşamasında ise u eğrisi terse dönmektedir. Böylece; savaştan krize, açık çatışmadan istikrarsız barışa ve en son istikrarlı barış ortamına geçiş yapılmaktadır.²⁸

²⁸ Swanström, a.g.e, s.15.

Heidelberg Uluslararası Çatışma Araştırma Enstitüsü, çatışmaları yoğunluğuna göre sıralamıştır. Buna göre çatışmalar sırasıyla gizli çatışmalar, görünür çatışmalar, kriz, şiddetli kriz ve savaş olarak beşe ayrılmaktadır. Bunlardan gizli ve görünür çatışmalarda şiddet kullanılmamaktadır. Şiddet düzeyleri, kriz, şiddetli kriz durumunda orta seviyeden yukarıya doğru tırmanmakta ve savaş kısmında doruk noktasına ulaşmaktadır.²⁹ Çatışmaların daha pek çok çeşidi ve türü bulunmaktadır. Bu türlerden donmuş çatışmalar ise son yıllarda uluslararası ilişkilerde sıklıkla kullanılan bir dış politika stratejisi olduğu için tezin ana konusunu oluşturmuştur.

1.3 Donmuş Çatışmalar

Sorunların tam olarak çözümediğini ve mevcut durumun her an şiddetli bir çatışmaya dönme ihtimalinin olduğu durumları anlatmak için çatışma teriminin önüne “donmuş” ifadesi eklenmiştir. Bu tanımda sorunların herhangi bir çözüme kavuşmadan donduğuna/dondurulduğuna vurgu yapılmıştır. Günümüzde, Asya’da, Avrupa’da, Kore Yarımadası’ndan Hindistan alt kıtasına, Güney Kafkasya’dan Ukrayna’ya kadar barış ve savaş arasında kalan “donmuş çatışma” olarak adlandırılan pek çok sorun bulunmaktadır.

Yapılan bir araştırmaya göre, 1922 - 2020 arası dönemde “donmuş çatışma” terimine 240 referans verilmiştir. Bu referansların 113’ü 1922 ve 1991 arasındaki döneme ve geri kalanı - 127 - Sovyetler Birliği’nin dağılmasından sonraki döneme işaret etmektedir. Bu nedenle donmuş çatışmalar daha çok Sovyetler Birliği’nin miras bıraktığı çatışmalar olarak bilinmektedir.³⁰

Donmuş çatışmalar dünyanın pek çok yerinde görülüyor olsa da bu çalışma, Rusya Federasyonu’nun dış politika stratejisi olarak kullandığı donmuş çatışmalara odaklanmaktadır. Sovyetler Birliği dağıldıktan çok kısa bir süre sonra ortaya çıkan donmuş çatışmalar, günümüzde tüm diplomatik müzakereler, askeri müdahalelere rağmen çözülememiş ve barışı da etkin kılamamıştır. Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra uluslararası ilişkiler alanından tecrit edilmiş ve hepsi kendi varoşları için

---

²⁹ Akyeşilmen, *a.g.e.*, s.204.

³⁰ Dan Dungaciu, Jakub M. Godzimirski, “Russia And Frozen Conflicts In The Black Sea Region”, *Flanks Policy Brief*, 2020, s.4.

diğerlerine meydan okuyan, iç ve dış sorunlarla karşı karşıya kalan devletler ortaya çıkmıştır. 1992'de Transdinyester dağılma bölgesiyle Moldova'da yapılan mücadele, 1992-1994'te Gürcistan'da gerçekleşen Tiflis- Güney Osetya ve Abhazyaya arasındaki ki savaşlar ve Dağlık Karabağ bölgesinde Azerbaycan ile Ermenistan arasında yaşanan sorunlar donmuş çatışmalar denince akla gelen bölgelerden olmuştur.

Donmuş çatışma bölgelerinde şiddetin yeniden tırmanma tehlikesi, konunun önemini artırmaktadır. Akademisyenler donmuş çatışmaların ne olduğunu ve donmuş çatışmaları uluslararası politikadaki diğer çatışma durumlarından ayıran şeyin ne olduğu konusunda hemfikir olmakta zorlanmaktadırlar.³¹

1.3.1. Donmuş Çatışmaların Kavramsal Çerçevesi

Sistem içerisinde yaşanan donmuş çatışmaların kavramsal çerçevesi ile ilgili tam bir tanım yapılamamasından dolayı pek çok akademisyen söz konusu donmuş çatışmaları inceleyerek bu çatışmaları tanımlamak için önemli girişimlerinde bulunmuştur.

Günümüzde Sovyet Sonrası devletlerle ile Rusya Federasyonu arasında yaşanan olayları tanımlamak için donmuş çatışma kavramı daha çok tercih ediliyor olsa da, donmuş çatışma kavramını uluslararası ilişkiler literatüründe ilk kez 1968 yılında Syracuse Üniversitesi Sosyoloji profesörü Louis Kriesberg kullanmıştır. Kriesberg, *her iki tarafın da uzlaşmaz tutumlarına tamamıyla bağlı kaldığı ancak ikisinin de uzlaşma, çekilme veya askeri işgal yoluyla karar alma girişiminde bulunmadığı durumu “donmuş çatışmalar” olarak tanımlamıştır.*³²

Ancak Profesör Kriesberg'in dekolonizasyon sürecini kapsayarak yaptığı çatışma analizi ve donmuş çatışma tanımı, günümüzdeki donmuş çatışmaların tanımlanması için yeterli olarak görülmemektedir. Zira Kriesberg, çözüm girişimlerinin olduğu çatışmaları bu tanımın dışında bırakmış ve tüm çözümsüz

---

³¹Michal Jan, Ludvik Smetana, “Between War And Peace: A Dynamic Reconceptualization of Frozen Conflicts”. *Asia Europe Journal*, Cilt 17, No 1, 2019, s.2.

³² Thomas Grant, “Frozen conflicts and International Law”, *Cornell International Law Journal*, Cilt 50, 2017, s.373.

çatışmaları donmuş çatışma olarak kabul etmiştir.³³ Kriesberg'in ardından daha pek çok akademisyen donmuş çatışmaları tanımlamak için çeşitli girişimlerde bulunmuştur.

Fregoso ve Zivkovic, Kriesberg'in aksine müzakere girişimleri olan çatışma gruplarını da donmuş çatışma kategorisine dâhil etmiştir. Fregoso ve Zivkovic, donmuş çatışmaların tam anlamıyla bir tanımının olmadığına vurgu yapmıştır. Onlara göre yıllar boyunca devam eden ve bu nedenle "donmuş" izlenimi veren çatışmalara atıfta bulunmak için donmuş çatışma terimi kullanılmış olsa da bu bir yanılsamadır. Çünkü bu tarz çatışmalar her an "ısınma" riskini taşımaktadır. Fregoso ve Zivkovic, taraflar arasında gerçekleşen silahlı çatışmalara ve müzakerelere rağmen, çatışmanın net bir şekilde sona ermediği durumları donmuş çatışma olarak tanımlamıştır. Donmuş çatışmalarda, taraflar genellikle bağımsızlık talebi ve toprak bütünlüğüne ilişkin konularda anlaşmazlık yaşamaktadır.³⁴

Perry, donmuş bir çatışmanın, gerçek bir savaşla başladığını ve "ne savaş ne de barış olan" bir durumla statükosunu devam ettiğini vurgulamıştır. Donma kelimesi olaylarda herhangi bir değişiklik olmadığını belirtse de Perry'e göre bu yanlış bir adlandırmadır. Zira bu tarz çatışmalarda zaman zaman çeşitli olaylar meydana gelmekte ve dinamik etkileşimler yaşanmaktadır. Bu çatışmalarda şiddetin yeniden canlanması için güçlü bir potansiyel bulunmaktadır. Valery Perry'ye göre şiddet, gerçekten durmuş olsa da, daha önce savaşan tarafların amaçları ve hedefleri halen devam etmektedir.³⁵

Legucka'ya göre donmuş bir çatışma, aktif silahlı çatışmanın sona erdiği, ancak çatışmanın temel nedenini çözme olasılığının olmadığı durumları ifade etmektedir. Legucka, donmuş çatışmaların karakteristik özelliklerini tanımlamıştır. Ona göre donmuş çatışmalarda her zaman bir "patron devlet" ve "fiili devlet" bulunmaktadır.

---

³³ A.g.m, s.373.

³⁴ Carolina Chavez Fregoso, Živković, Nikola, "Western Sahara: A Frozen Conflict", *Journal Of Regional Security*, Cilt 7, No 2, 2012, s. 139-150.

³⁵ Valery Perry, "At Cross Purposes? Democratization And Peace Implementation Strategies In Bosnia And Herzegovina's Frozen Conflict" *Human Rights Review*, Cilt 10, No 1, 2009, s. 36.

Patron devlet, fiili devleti kendi dış politikasına uygun bir şekilde yönlendirmekte ve bölgedeki çatışma durumunun çözümünde / çözümsüzlüğünde doğrudan etkili olmaktadır.³⁶

Donmuş çatışmaların literatürde anlamı ve ihtivası konusunda tam bir uzlaşma olmasa da bir takım ortak özellikleri olduğu söylenebilir. Bu ortak özellikler, çatışmalara taraf olan aktörlerdir. Donmuş çatışmalarda bir ana devlet ve çoğunlukla bu ana devletin sınırları içerisinde ortaya çıkmış olan bir *de facto* devlet bulunmaktadır.³⁷ Çeşitli bölgesel ve uluslararası aktörlerin de konuya dâhil olması ile donmuş çatışmaların sonuncu aktörü, üçüncü taraf aktörler olmaktadır. Bu çalışmada incelenecek olan tüm donmuş çatışma bölgelerinde taraflar arasında ana devlet, *de facto devlet* ve üçüncü taraf aktörler bulunmaktadır.

Tüm tanımlardan özetle donmuş çatışmalar; aktörleri arasında fiili bir devletin olduğu, bir savaş sürecinden sonra çatışmanın durduğu ancak savaşa neden olan sorunlar üzerinde herhangi bir çözüm sağlanmadığı toprak anlaşmazlığını çevreleyen çatışmalardır. Bu çatışmalarda silahlı kuvvetlerin mevcudiyetinin devam etmesi nedeniyle şiddet eylemlerinin yeniden yükselmesi çok olasıdır.³⁸

Yapılan tanımlara göre donmuş çatışmaların üç belirleyici dönemi olduğu ortaya çıkmaktadır. Bunlar: savaş, çatışmaların çözümsüzlüğü ve şiddetin yeniden artma tehdidi dönemleri olarak sıralanabilir. Savaş döneminde taraflar, çıkarlarını savaş yoluyla elde etmeye çalışmakta ve bir noktada başarısız olmaktadır. Çatışmaların çözümsüzlüğü döneminde ana sorun, çözümsüzlüğe sürüklenmekte ve barış sürecinin

---

³⁶ A. Legucka, "Frozen and Freezing Conflicts in Eastern Europe and South Caucasus: Implications for Regional Security", *Yearbook of the Institute of East-Central Europe*, Cilt 15, No 2, 2017.

³⁷ *De facto devlet; Bir dereceye kadar kapasiteye sahip olup iktidara gelen, halkın desteğini alan ve belli bir bölgedeki belirli bir nüfusa devlet hizmetlerini sunabilmek için yeterli kapasiteye ulaşmış olmasına rağmen uluslararası tanınırlığını meşru olarak sağlayamamış örgütlü politik liderlik olarak tanımlanmaktadır. Donmuş çatışmalar için en önemli aktörlerden birisi olan de facto devletler Uluslararası hukuka göre başka bir yasal devlete ait olarak kabul edildikleri için kendi toprakları üzerinde hak tayin etme konusunda sıkıntı yaşamakta bu durumda çatışmaları doğurmaktadır. Scott Pegg, International Society and the De Facto State, Vancouver: Institute of International Relations, University of British Columbia, 1998, s.26.*

³⁸ Daan Droste, *Russian Policy Towards Post-Soviet Frozen Conflicts*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nijmegen: Radboud Üniversitesi, 2020, s.5-8.

önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Şiddetin yeniden tırmanma tehdidinin olduğu dönemlerde ise donmuş çatışmalar değişen yoğunluklarda şiddetli çatışmalar yaşanmakta veya her iki taraf da şiddetin yeniden tırmanmasını bir olasılık olarak görmektedir. Bu durumun bir sonucu olarak taraflar, acil durumlar için askeri güçlerini artırma eğilimindedir.³⁹

Tarafların savaşa yönelik bir tehdit hissederek silahlanması, uluslararası ilişkiler literatüründe “security dilemma (güvenlik ikilemi)” olarak adlandırılan bir sürece neden olmaktadır. Güvenlik ikilemi, bir devletin kendi güvenliğini artırmak için yaptığı eylemlerin diğer devletlerin tepkisine yol açtığı durumu ifade etmektedir. Aslında silahlanan devlet, güvenliğinin artmasından çok azalmasına neden olmaktadır. Bazı uluslararası ilişkiler akademisyenleri, güvenlik ikileminin uluslararası ilişkilerdeki en önemli çatışma kaynağı olduğunu ifade etmektedir. Bir devletin güvenlik algısı nedenle askeri kapasitelerini artırması güç dengesini bozacağı için diğer devlette bu duruma bir tepki olarak aynı yolu izlemekte ve bu süreç uzun dönemde bir savaş durumuna neden olmaktadır. Zira Realistlere göre güvenlik ikilemi, savaşı kaçınılmaz kılmaktadır.⁴⁰ Bu durumda donmuş çatışmaların yaşadığı tüm dönemlerde çözüme yönelik bir süreç yaşanmazsa şiddetin yeniden tırmanacağına dair olan inancı canlı tutmaktadır. Güvenlik ikilimi nedeniyle donmuş çatışmalar, çözümsüzlük statükosunu korumaktadır.

Bir çatışmanın donmuş olarak nitelendirilebilmesi için bazı özellikleri taşıması gerekmektedir. Bunlar; uluslararası olması, savaş sonrası dönem de uzun süren bir istikrarsızlığa sahip olması, taraflar arasında çözülmemiş sorunların olması ve istikrarlı bir barıştan yoksun olması olarak sıralanabilir. Donmuş çatışmalarda uzun süre boyunca hiçbir şiddet olayı meydana gelmese de, her iki tarafın da savaş olasılığı ile hareket ettiği gözlenmiştir. Bu durum, tarafların savaş için acil durum planları olduğunu göstermektedir.⁴¹

---

³⁹ Kamil Christoph Klosek v.d., “Frozen Conflicts In World Politics: A New Dataset”, *Journal of Peace Research*, Cilt 1, No 10, 2020, s.2.

⁴⁰ Bertrand Badie, vd. “International Encyclopedia of Political Science”, *Sage*, Vol. 1, 2011.

⁴¹ A.g.m, s.4.

Donmuş çatışmalar; siyasi, etnik ve ya ekonomik nedenler ile beslense de bu çatışmaların yaşanmasının ana sebebi egemenliktir. Donmuş çatışmalara taraf alan aktörlerin ana amacı, kendi çıkarlarını ve egemenliklerini incelemektedir. En basit tanımıyla egemenlik, nihai güçtür. Egemenliğin iki yönü vardır; iç egemenlik ve dış egemenlik. Devletin kendi sınırları içinde en üstün güce sahip olduğu bölge, iç egemenliği tanımlamaktadır. Dış egemenlik ise bir devletin kararlarını verirken ve politikalarını kurgularken her türlü dış kontrol veya etkiden muaf olduğu anlamına gelmektedir.⁴² Bu anarşik⁴³ ortamda kendi çıkarlarını korumak isteyen devletler, politikalarını diğer devletlere kabul ettirebilmek için dış politikayı kullanmaktadır. Bir dış politika stratejisi olarak donmuş çatışmalar, dinamik yapısı ve sürekli olarak tehdidi canlı tutabilmesi ile devletlerin egemenlik ve çıkar elde etme isteği ile örtüşmekte ve zaman zaman dış politika stratejisi olarak kullanılmaktadır.

Kevin Kennelly, bir çatışmanın hangi durumlarda donmuş hale geldiği sorusuna cevap aramış ve iki neden ortaya koymuştur: savaşan iki taraftan daha güçlü olan üçüncü bir tarafın varlığı ve çatışmanın stratejik olarak önemsiz bir yerde gerçekleşmesi, çatışmaların donmasına sebep olmaktadır. Kennelly, üçüncü taraf aktörlerin statükonun mevcut durumunda büyük bir etkisi olduğunu belirtmiş ve donmuş çatışmaların üçüncü taraf aktörlerin tavırlarına göre şekillendiğini belirtmiştir. Kennelly, donmuş çatışma alanlarının hiçbirinin önemli doğal kaynaklara veya kaliteli mamul mallara sahip olmamasına değinmiş ve bu nedenle stratejik önemi bir neden olarak tanımladığını belirtmiştir. Kennelly, stratejik önemi olan bölgelerde bu tarz şiddet tehdidinin olması üçüncü taraf aktörleri anında harekete geçirecektir ve sorun çözüme kavuşacaktır.⁴⁴

Kenelly'nin bu tanımı özellikle stratejik önem kapsamında değerlendirdiğinde çoğunlukla doğru olduğu görülmüştür. Ancak bu tarz bölgelerdeki stratejik önem her

---

⁴² S.B.M. Marume v.d, "An Analysis of Essential Elements of the State", *International Journal of Engineering Science Invention*, Cilt 5, No 3, 2016, s.24-28.

⁴³ Uluslararası İlişkilerde anarşi, devletin üstünde daha üst bir otoritenin olmadığı durumu ifade etmektedir. Detaylı bilgi için bkz. Özlük, s.130.

⁴⁴ Kevin G. Kennelly, *The Role of NATO and the EU in Resolving Frozen Conflicts*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Monterey: Naval Postgraduate School Monterey, 2006.

zaman sıfıra yakın değildir. Devletin çıkarlarına göre şekillenen stratejik önem, kaya parçasını altın hale getirebilir.

Donmuş çatışmalara “donmuş barış” demeyi tercih eden akademisyenler de bulunmaktadır. Nodia, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra yaşanan çatışmalarda en yaygın sonucun, ne bir zafer ile ne de bir barış anlaşması olmadan mağduriyetin ve silahlı aktörlerin varlığını “savaşsız” bir biçimde devam ettirdiğini belirtmiştir.⁴⁵ Bu durum “donmuş barış” ifadesi ile uygundur.

Pere Vilanova, Vladimir Socor ve Theodor Tudoroiu gibi akademisyenler, donmuş çatışmaların Rus dış politikası için aktif bir strateji olduğunu iddia etmiştir. Ancak Rusya bu stratejiyi her zaman kullanmamaktadır. Roy Allison'ın belirttiği gibi, eski Sovyet bölgelerindeki güç dengesi farklılıkları, donmuş çatışmaların varlığını veya yokluğunu açıklamaya yardımcı olmaktadır. Bu noktada Stephen Walt “tehdit dengesi teorisi” ile Rusya'nın donmuş çatışma stratejisini tanımlamak mümkündür. Tehdit dengesi teorisi, ulusların algıladıkları bir tehdide karşı ittifaklar kurma nedenlerini açıklayan bir teoridir. Walt, devletlerin amaçlarını başka aktörlerin gücüyle tamamladığını ifade etmiştir. Ona göre ülkeler, en güçlü aktörle işbirliği yaparak bölgedeki etkisini artırmaya çalışmakta veya algıladığı tehdidin önüne geçmeyi denemektedir.⁴⁶

Tehdit dengesi teorisine Rus dış politikası ve donmuş çatışmalar açısından bakıldığında şu sonuçları görmek mümkündür: Rusya, SSCB sonrası yeniden kurulan ülkelerin olduğu “yakın çevre” de hakim olmak istemektedir. Ancak Rusya'nın bu düşüncesi bazı yakın çevre devletleri tarafından karşılık bulmamaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak yakın çevre devletleri, diğer küresel aktörler ile yakınlaşma eğilimi göstermektedir. Rusya özellikle Batıdan algıladığı çevreleme tehdidinin bir sonucu olarak BDT ile bölgede hakimiyetini güçlendirmek istemekte ve olası Batıya yaklaşma eğiliminde donmuş çatışmaları yeniden “ısındırma” eğilimindedir. Roy Allison'ın

---

⁴⁵ Nodia Ghia, "Europeanization And (Not) Resolving Secessionist Conflicts", *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, Cilt 1, 2004, s.9.

⁴⁶ Stephan Walt, “Alliance Formation and the Balance of World Power”, *International Security*, Cilt 9, No 4, 1985.

belirttiği gibi Rusya tüm yakın çevre devletleri ile donmuş çatışma yaşamamakta bu durum devletlere göre değişiklik göstermektedir. Rusya algıladığı tehditleri bertaraf etmek için donmuş çatışmaları aktif bir strateji olarak kullanmaktadır.

Özetle donmuş çatışmalar kavramı karmaşıktır. Çoğu akademisyen, donmuş çatışmaları tanımlarken aynı temel unsurlara dayandırmış, ancak küçük spesifik farklılıklara değinmiştir. Bu farklılar bir kenara bırakıldığında donmuş çatışmaların bir takım ana özellikleri olduğu görülmektedir.

Günümüz dünyasında pek çok donmuş çatışma yaşanmaktadır. Bu çatışmalar bulunduğu konuma ve şartlara göre konuları, tarafları veya şiddetleri bakımından değişiklik göstermektedir. Ancak donmuş çatışmaların hemen hemen hepsinde görülen bazı ortak özellikler bulunmaktadır. Bunlar:

- Bir devletin toprakların içerisinde gerçekleşen silahlı ayrılıkçı hareketlerin olması;
- Yaşanan silahlı çatışmaların ülkelerde bir değişim meydana getirmesi;
- Ana devletten ayrılmak isteyen tarafların devletler üzerinde büyük bir baskı kurmuş olması;
- Ayrılıkçı tarafların uluslararası alanda hukuki güvencelerini sağlamayı amaçlamaları;
- Ayrılıkçıların ana devletten *self determinasyon*⁴⁷ haklarını talep etmeleri;
- Ayrılık talep eden tarafların uluslararası alanda hukuki olarak tanınmaması;
- Çatışma süreci sonrasında yaşanan uzlaşma süreçlerinin genellikle çok taraflı yürütülen ve başarı oranının az olduğu bir ilişki yaratması,

olarak açıklanmıştır.⁴⁸

---

⁴⁷ Self determinasyon, bir topluluğun "kendi kaderini tayin etme hakkı" olması gerektiğine atıfta bulunan bir ilkedir. Söz konusu topluluk, uluslararası hukukta "devlet olma" hakkını elde etmemiş olmasına rağmen bu hakkı talep etme yetisine sahiptir. Bknz. Marija Batistich, "The Right to Self-Determination and International Law" *Auckland University Law Review*, Cilt 7, No 4, 1992, s.1013.

⁴⁸ Grant, *a.g.m*, s. 390.

Donmuş çatışmalar, üçüncü taraf aktörlerinde müdahil olduğu çok taraflı sorunlardır. Hâl böyle olunca sorunun çözümü, üçüncü tarafın ağırlığı ve politikaları ile doğru orantılıdır. Devletlerin politikalarını etkileme gücü olan üçüncü taraflar, aynı zamanda ayrılıkçı grupların kendilerine olan bağlılığını artırmak için bu gruplara askeri, finansal ve politik konularda da destek olabilmektedir. Sorunun tam merkezinde bulunan taraflarla doğrudan ilişki halinde olan diğer aktörler gerektiğinde ana devletin kendilerine olan bağımlılığını da kullanarak o devletin iç politikasını manipüle edebilme gücüne sahiptir.⁴⁹

Üçüncü taraf aktörler, uluslararası bir anlaşmazlık durumunda çözüm için yada ateşkes için rol alabilmektedir. Üçüncü taraf aktörler, çatışmaları çözüme yeteneğine sahip olduğu gibi donmuş çatışmaların sıcak çatışmaya dönüşmemesi için mevcut statükoyu koruma imkanına da sahiptir. Bunların dışında bazen üçüncü taraf aktörler, donmuş çatışmaların var olmasının başlıca nedenlerinden birisi de olabilmektedir. Bazı donmuş çatışmalarda, ortaya çıkan açmazı sürdürmek için hareket eden üçüncü bir taraf olduğu da görülmektedir.⁵⁰ Tam bu noktada donmuş çatışmaların çözümüne ilişkin hazırlanan başlık ele alınacaktır.

1.3.2. Donmuş Çatışmaların Çözümü/Çözumsuzlüğü

Donmuş çatışmalar, çözümü zor olan çatışma türlerinden birisi olarak bilinmektedir. Hâlihazırda silahsız bir çatışmayı içerse de uzun süren barış denemelerinin başarısız olması ve üçüncü taraf aktörlerin kendi çıkarlarını çatışmanın ana konusunu oluşturan taraflardan daha üstün tutması, donmuş çatışmaların çözümünü zorlaştırmaktadır. Donmuş sorunlar, sahip oldukları karmaşık yapısal özelliklerinden dolayı tarafların doğrudan uzlaşmasını zorlaştırmakta, inisiyatif diğer aktörlere kaldığından ötürü de, süreç uzamaktadır. Uluslararası İlişkiler disiplinin en temel konularından birisi olan egemenlik konusunun üzerinde kurulan donmuş çatışmalar, tarafların çıkarlarının ortak bir noktada buluşması ihtimalinin zorluğu nedeniyle kolay kolay çözülmemektedir.

---

⁴⁹ Jacob Richard Coakwell, *Peace On Ukraine's Terms: Partition Not Autonomy*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ohio:Ohio State University, 2018, s.25.

⁵⁰ A.g.m. *Kennelly*.

Donmuş çatışmalar, çözüm üzerine değil çözümsüzlük üzerine kurulmuştur. Güvensizlik halinin sona ermesi, kalıcı barışın sağlanması için kendi çıkarlarını göz ardı edecek arabulucu devletlerin veya örgütlerin bulunması, tarafların ortak bir noktada anlaşması, donmuş çatışmaları barışa götürse de bu ihtimalin kendini kanıtlayabilmesi gerçekten imkânsıza yakın bir süreci taraflara sunmaktadır.

Donmuş çatışmaların çözümü için, çatışmayı doğuran temel konuların dönüşmesi gerektiğine vurgu yapan Fregoso ve Zivkovic, tarafların konuları, birbirlerine ilişkin tutumları ve bakış açıları değişmedikçe, çatışmanın gerçek bir çözümü olmayacağını belirtmektedir.⁵¹

Ludvik ve Smetana, donmuş çatışma dinamiğinin sonlanmasına ilişkin üç farklı sonuç öngörmüştür. Buna göre donmuş çatışmalar; barışçıl çözülme, şiddetli çözülme ve solma + defreeze olarak sonlanabilmektedir.⁵² Barışçıl çözümde diplomatik müzakereler ön plana çıkmaktadır. Bu yöntemde çatışmanın altında yatan nedenler, diyalog yoluyla, genellikle bölgesel, küresel güçler ve diğer aktörlerin yardımı (üçüncü tarafların katılımıyla) ile şiddet içermeyen girişimlerde kendisini göstermektedir. Genellikle askeri imkânların kullanıldığı şiddetli çözülme ise, çatışma sorununu kuvvet kullanarak değiştirmeyi amaçlayan silahlı bir eylem şeklini ifade etmektedir. Prensip olarak, hem barışçıl hem de şiddetli çözülme, donmuş bir çatışmayı istikrarlı barışa dönüştürme potansiyeline sahiptir.⁵³ Solma + defreeze dönemi ise çözülme sürecinin ardından çatışmaların “solacağını” yani sonlanacağını ifade etmekte ancak ana sorun çözülmediği takdirde, çatışmaların defreeze sürecine gireceği durumunu ifade etmektedir. Defreeze süreci, çözülen sorunların önceki biçiminde geri donmadığını, ancak çözülme sürecinin sonucunda, çatışma genel olarak donmuş gibi gözüke de zeminindeki sorunun zaman içinde dinamik olarak değişmeye devam ettiği süreci anlatmaktadır. Bu süreç, donmuş çatışmaların uzun vadede doğal olarak dengesiz kalacağı ve gündelik gelişmelerden etkilenebileceği sonucunu doğurmaktadır. Sonuç olarak donmuş çatışmalar, barışçıl ya da şiddetli olsa kararlı

---

⁵¹ Fregoso, *a.g.m.*, s.139-150.

⁵² Jan ve Smetana, *a.g.m.*, s.2.

⁵³ MJ Faber, “Cold Wars And Frozen Conflicts: The European Experience”. Kaldor M (e.d.), *Global Insecurity*, London: Bloomsbury Academic, 2000, s. 54.

olarak çözülebileceği gibi çözümsüz kalması ve sürekli olarak tetikte olmayı gerektirebilecek bir durumla sonuçlanabilmektedir.⁵⁴

Çözümsüzlük sürecinde, tüm arabuluculuk çalışmaları, siyasi ve politik yollar, yaklaşımlar ve formüller denenmesine rağmen donmuş çatışmalara bir türlü çözüm bulunamamaktadır. Donmuş çatışmaların yaşanmasında pek çok sebep bulunmasına rağmen sorunların çözülememesinin bazı öne çıkan nedenleri vardır. Bunlar; tarafların tüm çabalara rağmen uzlaşma yolunda daha fazla adım atma konusunda ki isteksizliği, iradesizliği veya cesaretsizliği olarak açıklanabilir. Donmuş çatışmaların çözülememesinde etkili olan diğer faktör ise müzakere sürecine katılan üçüncü taraflar aktörlerin yetersizliği olarak açıklanabilir. Bu tür eylemsizlikler ve patron devletin donmuş çatışmalardaki rolü, sorunların donmuş olarak nitelendirilmesinde etkili olmaktadır. Zaman, donmuş çatışmaların yaşam döngüsünde önemli bir rol oynamakta ve çözümlerini daha da karmaşık hale getirmektedir. Bölgenin değişen dinamikleri, küresel gelişmeler ve jeopolitik ortamlarının ötesinde meydana gelen gelişmeler, donmuş çatışmalara aktör olan taraflar arasındaki ilişkiyi etkilemektedir.⁵⁵

Aslında donmuş çatışmaların çözümüne ilişkin en temel engel, doğrudan ve dolaylı aktörlerin statükoyu sürdürmeye dönük tutumudur. Eskiden savaşan tarafların çıkarlarının devam ettiği, askeri olarak bir kazananın olmadığı ve bu nedenle sözde barış döneminde sahada olmasa da siyasi alanda devam eden savaş biçimini ifade eden donmuş çatışma bölgelerinin özelliklerini bu şekilde özetlemek mümkündür.⁵⁶

---

⁵⁴ A.g.e., s.55.

⁵⁵ Ara Ghazarians, *From Frozen Conflicts to Unrecognized Republics: The de facto States in the Emergent Region of the Post-Soviet States of the Sout Caucasus*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Lexington: The Fletcher School of Law and Diplomacy, 2007, s.38.

⁵⁶ Perry, a.g.m., s.37.

İKİNCİ BÖLÜM

RUSYA'NIN SİYASİ YAPISI VE DIŞ POLİTİKASI

Çalışmanın ikinci bölümü olan “Rusya’nın Siyasi Yapısı ve Dış Politikası” bölümünde, Rusya Federasyonu’nun dış politika stratejileri ve dış politikasını şekillendiren unsurlar ele alınmıştır. Bu bölüm, Rus dış politikasının temel yapı taşlarından bahsetmeyi amaçlamaktadır.

2.1. Rus Dış Politikasının Şekillenmesi

Rusya Federasyonu yürütme yapısı içerisinde yer alan bakanlıklar, servisler ve ajanslar arasından bazıları, dış politika konusunda ön plana çıkmaktadır. Putin, 30 Kasım 2019 tarihinde Rus dış politikası ile ilgili olarak, *Rusya Federasyonu Dış Politikasının Uygulanmasına Yönelik Önlemler Hakkında* adlı bir kararname çıkarmıştır. Bu kararname dış politikada etkili olan kurumları açıklamaktadır. Buna göre Rus dış politikasında etkili olan kurumlara yönelik şu ifadeler kararnamede yer almaktadır:

- a) Rusya Federasyonu Başkanı, devletin dış politika yönergelerini belirler, ülkenin dış politikasını yönlendirir ve Devlet başkanı olarak Rusya Federasyonu'nu uluslararası ilişkilerde temsil eder.
- b) Rusya Federasyonu Federal Meclisi Federasyon Konseyi ve Rusya Federasyonu Federal Meclisi Devlet Duması, yetkileri dâhilinde, ülkenin dış politikasının yasal çerçevesini ve uluslararası yükümlülüklerinin yerine getirilmesini şekillendirir.
- c) Rusya Federasyonu Hükümeti, ülkenin dış politikasını uygular.
- d) Rusya Federasyonu Güvenlik Konseyi, Devletin dış ve askeri politika yönergelerini formüle eder ve Rusya'nın ulusal güvenliğine yönelik tehditleri tahmin eder, tanımlar, analiz eder ve değerlendirir, ulusal güvenliğin sağlanmasına yönelik olarak, güvenlik açısından uluslararası işbirliği ile ilgili konuları inceler.
- e) Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı, Rusya Federasyonu'nun dış politikasının genel stratejisini geliştirir, Rusya Federasyonu Başkanına ilgili teklifleri sunar, Rusya Federasyonu'nun dış politikasını bu kavram ve sözleşme uyarınca uygular.

- f) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) ve Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlar ve Uluslararası Kültürel İşbirliği Federal Ajansı, uluslararası insani işbirliği programlarını koordine etme açısından Rusya Federasyonu'nun tek tip bir dış politikası yürütmesinde Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı'na yardımcı olur.
- g) Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı ve diğer federal yürütme organları, Rusya Federasyonu'nun kurucu kuruluşlarına uluslararası ve dış ekonomik bağların geliştirilmesinde, görüşmelerin düzenlenmesinde ve yürütülmesinde, imzalanacak uluslararası ve dış ekonomik anlaşmaların hazırlanmasında gerekli yasal danışmanlık ve uzmanlık desteği sağlar. Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı, bölgeler arası ve sınır ötesi işbirliğinin geliştirilmesi, ilgili bölgeler ve devletlerle ticaret ve ekonomi, insani ve diğer alanlarda ikili ilişkilerin geliştirilmesini sağlar.
- h) Dış politika kararlarını hazırlarken, Rusya Federasyonu Federal Meclisi, Rus siyasi partileri, sivil toplum kuruluşları, uzman ve akademik topluluklar, kültürel ve insani dernekler, iş dernekleri düzenli olarak çalışır.⁵⁷

Putin'in kararnamesi, mevcut dış politikanın ana hatlarını çizmektedir. Kararnamede, Rusya Federasyonu'nun ulusal çıkarlarını korumak ve stratejik ulusal önceliklerini gerçekleştirmek amacıyla ana hedefler belirlenmiştir. Bu hedefler şu şekildedir:

- a) Ulusal güvenliği, egemenliği ve toprak bütünlüğünü sağlamak, hukukun üstünlüğünü ve demokratik kurumları güçlendirmek;
- b) Rusya ekonomisinin istikrarlı bir şekilde büyümesine ve daha rekabetçi hale gelmesine izin verecek teknolojik modernizasyonun yanı sıra nüfus için daha yüksek yaşam standartları ve yaşam kalitesini teşvik edecek elverişli bir dış ortam yaratmak;
- c) Rusya Federasyonu'nun günümüz dünyasında bir etki merkezi olan konumunu pekiştirmek;

---

⁵⁷ Rusya Dış İşleri Bakanlığı, "Foreign Policy Concept of the Russian Federation", 2016, https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6BZ29/content/id/2542248 (20.06.2021)

- d) Uluslararası ve bölgesel ekonomik ve mali kuruluşların sunduğu seçenekleri kullanarak Rusya'nın küresel ekonomik ilişkilerdeki konumunu güçlendirmek ve Rus mal, hizmet ve yatırımlarına karşı herhangi bir ayrımcılığı önlemek;
- e) Uluslararası meseleleri toplu karar alma, uluslararası hukukun üstünlüğü ve özellikle sözleşme hükümleri temelinde ele alan adil ve demokratik bir uluslararası sistem kurmak amacıyla uluslararası barışı güçlendirmek ve küresel güvenlik ve istikrarı sağlama çabalarını daha da teşvik etmek;
- f) Birleşmiş Milletler Şartı ve uluslararası ilişkileri düzenlemekten sorumlu kilit kuruluş olarak Birleşmiş Milletler tarafından merkezi ve koordinasyon rolü oynayan devletler arasında eşit, ortaklık ilişkileri kurmak;
- g) Komşu devletlerle komşuluk ilişkilerini sürdürmek, kendi topraklarında mevcut olanın ortadan kaldırılmasına ve yeni gerilim ve çatışma alanlarının ortaya çıkmasının önlenmesine yardımcı olmak;
- h) Bağımsızlık, egemenlik, pragmatizm, şeffaflık, öngörülebilirlik, çok yönlü bir yaklaşım ve bağlılık ilkelerinin rehberliğinde, iki taraflı ve çok taraflı çerçeveler içinde, yabancı ülkeler, uluslararası kuruluşlar ve forumlar içinde karşılıklı yarar sağlayan eşit ortaklıkları teşvik etmek;
- i) Çatışmasız bir temelde ulusal öncelikleri takip etmek;
- j) Ayrım gözetmeyen bir temelde uluslararası işbirliğini genişletmek;
- k) Ağ ittifaklarının ortaya çıkmasını ve Rusya'nın bunlara proaktif katılımını sağlamak;
- l) Çeşitli uluslararası çerçeveler de dâhil olmak üzere yurtdışında yaşayan Rus vatandaşlarının ve yurttaşlarının haklarının ve meşru menfaatlerinin kapsamlı ve etkin bir şekilde korunmasını sağlamak;
- m) Rusya'nın uluslararası kültürdeki rolünü güçlendirmek;
- n) Rus dilinin dünyadaki konumunu teşvik etmek ve pekiştirmek;
- o) Rusya'nın kültürel başarıları ve ulusal tarihi mirası, Rusya halklarının kültürel kimliği ve Rus eğitimi ve araştırması hakkında küresel farkındalık yaratmak ve Rusça konuşan diasporayı pekiştirmek;

- p) Rus kitle iletişim araçlarının ve iletişim araçlarının küresel bilgi alanındaki konumunu güçlendirmek ve Rusya'nın uluslararası sürece bakış açısını daha geniş bir uluslararası topluluğa aktarmak;
- q) Çeşitli kültürler ve medeniyetler arasında uyum ve karşılıklı zenginleşmeyi teşvik etmek amacıyla yapıcı diyalog ve ortaklığın geliştirilmesini kolaylaştırmak.⁵⁸

Putin'in kararnamesinde ayrıca Rus Dış Politikasının öncelikleri de açıklanmıştır. Çalışmanın konusu ile ilgili olan öncelikler şu şekilde sıralanabilir:

- a) BDT üyesi devletlerle ikili ve çok taraflı işbirliğinin geliştirilmesi ve Rusya'nın da dahil olduğu BDT içindeki entegrasyon yapılarının daha da güçlendirilmesi;
- b) Rusya'nın, tüm alanlarda entegrasyonu teşvik etmek ve Beyaz Rusya Cumhuriyeti ile stratejik işbirliğini genişletmek;
- c) Rusya Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nün (CSTO), sorumluluk alanı içindeki ve komşu bölgelerdeki devletlerin karşılaştığı zorlukların ve tehditlerin üstesinden gelebilecek, çok işlevli bir uluslararası örgüt yapısı inşa etmek;
- d) BDT üye devletlerinin Rusya'yı içeren entegrasyon yapıları içindeki yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmelerini ve aynı zamanda entegrasyon ve karşılıklı yarar sağlayan işbirliğini daha da geliştirmelerini sağlamak;
- e) Rusya'nın ulusal çıkarlarına gereken saygıyı göstererek, karşılıklı saygı ve ortaklık ilişkileri kurmaya bağlılık temelinde Ukrayna ile her alanda siyasi, ekonomik, kültürel ve manevi bağlar geliştirmek;
- f) Tüm ilgili devletler ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde Ukrayna'daki iç çatışmanın siyasi ve diplomatik çözümünü teşvik etmek;
- g) Abhazya Cumhuriyeti ve Güney Osetya Cumhuriyeti'nin modern demokratik devletler olarak kurulmasına yardımcı olmak, uluslararası konumlarını güçlendirmek ve güvenilir güvenlik ve sosyoekonomik iyileşmeyi sağlamak;

---

⁵⁸ A.g.b.

- h) Sovyet sonrası alanda çatışmaların siyasi ve diplomatik bir şekilde çözüme kavuşturulmasını sağlamak;
- i) Transdinyester meselesine kapsayıcı bir çözüm bulmak için mevcut çok taraflı müzakere mekanizması içinde, ülkenin egemenliğine, toprak bütünlüğüne ve tarafsız statüsüne saygılı bir çözüm üretilmesini sağlamak;
- j) Moldova Cumhuriyeti, Transdinyester'in özel statüsünün belirlenmesinde, Dağlık Karabağ sorununun Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Minsk Grubu'nda eş başkan olan diğer devletlerle birlikte çalışarak sorunların çözülmesini teşvik etmek;
- k) Gürcistan ile ilişkileri normalleştirmek;
- l) Rusya'ya karşı benimsenen çevreleme politikası ve Rusya'nın maruz kaldığı siyasi, ekonomik, bilgi ve diğer baskıların, bölgesel ve küresel istikrarı engellemesini önlemek;
- m) Avrupa-Atlantik bölgesinde karşılıklı güven, şeffaflık ve öngörülebilirlik ilkelerine dayalı olarak, tüm üyelerinin Rusya-NATO Konseyi'nde üstlenilen taahhüde uymasını sağlamak, güvenlik pahasına kendi güvenliğini sağlamaya çalışan ülkelerin çatışma ortamı oluşturmamasını sağlamak;

Rusya Federasyonu, NATO'nun genişlemesine, NATO'nun Rusya sınırlarına yaklaşan askeri altyapısına ve Rusya'ya komşu bölgelerde artan askeri faaliyetlerine yönelik olumsuz bakış açısını sürdürmektedir. Rusya, NATO'nun bu politikalarını eşit ve bölünmez güvenlik ilkesinin ihlali olarak görmekte ve bölünmenin derinleşmesine yol açtığını savunmaktadır. Aynı şekilde ABD'nin de bu konuda öncülük ettiğini düşünmektedir.⁵⁹

Kararnamede Rusya'nın devletlerle olan ilişkileri ile daha önemli detaylar verilmiştir. Bu amaçlar ve hedefler doğrultusunda Rusya'nın hakimiyet bölgesine ve dış işlerine hiçbir devletin karışmaması gerektiğini vurgulayan pek çok ifade bulunmaktadır.

---

⁵⁹ A.g.b.

Putin ve Rusya Federasyonu geçmişten gelen tecrübeler ışığında günümüz dış politikasını şekillendirmektedir. Bu kapsamda Rus Dış Politikasının büyük stratejileri olarak adlandırılan bazı temel başlıklardan söz edilebilir.

2.2. Rus Dış Politikasının Büyük Stratejileri

Büyük strateji, bir devletin çıkarları savunmak veya ilerletmek için kullandığı yöntemlere ilişkin bir teori olarak tanımlanmaktadır. Büyük strateji aynı zamanda bir devletin tehditlerle ilgili temel varsayımlarını ana hatlarıyla belirtmekte ve devlet liderlerinin uluslararası ortamdaki değişiklikleri nasıl yorumlayacakları ve bunlara nasıl yanıt verecekleri hakkında ipuçları vermektedir.

Rusya, Sovyet sonrası Avrasya'da liderlik rolü ve önemli uluslararası kurumlarda küresel etki ile önde gelen birkaç güç merkezinden biri olabilmek ve bu durumu sürdürebilmek için çeşitli stratejiler belirlemiştir. 2021 yılında yapılan bir çalışmada Rus dış politikasının ana stratejileri açıklanmıştır.

Tablo 1 Rus Dış Politikasının Büyük Stratejisine Yönelik Sonuçlar

Strateji	Sonuç	Politika, Büyük Stratejiye Uygun Mu?
İç ve dış tehditlere yönelik dış politika uygulanması	İç ve dış politikada askeri boyut giderek artmaktadır.	Evet
Koşu bölgelere yönelik liderlik tutumu	Politika, ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir.	Kısmen
Rusya sınırı boyunca gerçekleşebilecek temassız savaflara ve küçük çatışmalara hazır olmak	Temassız savaş önemini korusa da, 2014 sonrasında daha büyük ölçekli kara savaşına doğru bir kayma tespit edilmiştir.	Kısmen
Askeri güç kullanmak gerekse bile bölgede güçlü devlet olma isteği	Rus ordusu, dış operasyonlardan ziyade sınırdaki çatışmalar için konumlandırılmıştır.	Evet
Rusya'nın belirlemiş olduğu alanlarda Batı'nın etkisini	Stratejiye uygun bir politika izlenmektedir.	Kısmen

azaltmak ve o bölgelerle işbirliği artırmak		
Dış politika önceliğini “yeni güç merkezlerine” kaydırmak ⁶⁰	Rusya’nın 2014 yılından sonra Batı’dan hızla uzaklaştığı gözlemlenmiştir.	Evet

Kaynak: Samuel Charap, v.d. *Russian Grand Strategy: Rhetoric and Reality*, California: Rand Corporation, 2021, s.14.

Bu tabloda 2014 tarihi özellikle ön plana çıkmaktadır. Çalışmayı hazırlayan Araştırma Enstitüsü, 2014 yılında Ukrayna’da gerçekleşen devrimin, Rus dış politikasını ana stratejilerinden uzaklaştırdığını savunmuştur. Ukrayna, Avrupa Birliği ile ortaklık anlaşması imzalamak için çeşitli girişimlerde bulunmasına rağmen dönemin mevcut başkanı Viktor Yanukoviç, AB ortaklık anlaşmasını askıya almıştır. Bu olayın ardından Kiev’in merkezinde protestolar yaşanmıştır. Kasım 2013’te başlayan protestolar, Şubat 2014’te, göstericiler ve polis arasında çıkan silahlı çatışmalar sonucunda zirveye ulaşmış ve yaklaşık 100 kişinin ölümüne neden olmuştur. Rusya, bu çatışmalarda bölgede etkili olan aktörlerden birisi olmuştur. Başkan Viktor Yanukoviç’in görevden ayrılması ve Batı yanlısı geçici hükümetin kurulması ile Rus güçleri, Mart ayı sonunda Kırım’ı ilhak etmiştir. Bu ilhakın sonucunda Rusya, Batı’dan ve uluslararası toplumdan büyük bir tepki görmüştür.⁶¹

Araştırma Enstitüsü, Rus dış politikasının büyük stratejilerine yönelik yayınladığı raporda, Rusya’nın, belirtilen stratejik hedefleri uygulamaya çalıştığını, ancak bu hedefleri ortaya çıkan yeni gerçeklere uyarlamak zorunda kaldığını vurgulamıştır.⁶²

Batılı araştırmacılar, Rus dış politikasının ana stratejisi konusunda çeşitli çalışmalar hazırlamıştır. Bu çalışmaların büyük bir kısmı, Rusya’nın ana stratejisini: *Sovyet cumhuriyetlerinden oluşan ve başında Rusya’nın bulunduğu yeni bir birliğin kurulması* olarak açıklamıştır. Bu çıkarım, Rusya’nın Gürcistan’ı işgali, Kırım’ı ilhakı

⁶⁰ Brezilya, Hindistan, Çin ve Körfez ülkeleri ile Asya-Pasifik bölgesi

⁶¹ David R. Marples, *Understanding Ukraine and Belarus: A Memoir*, Bristol: E-International Relations Publishing, 2020, s.132.

⁶² Charap, a.g.e, s.19.

ve bölgedeki diğer çatışmalarda arka planda olmasına dayandırılmıştır. Putin'in yumuşak güç söylemleri ile dış politika tutumunun ters düştüğünü belirten araştırmacılar, Putin'in "yeni Rus düzeni" ile eski Sovyetler Birliği arasındaki benzerliklere dikkat çekmiştir.⁶³ Bölgesel ve küresel bir hâkimiyet kullanmak isteyen Rusya, bu yönden bir politika uygulamıştır.

Bu kapsamda SSCB ve Rus dış politikasında kullanılan: Rus diasporası ve Yakın Çevre Doktrini, Avrasyacılık-Atlantikçilik ve Askeri Güvenlik Doktrini gibi stratejiler dış politika hedeflerine ulaşmak için kullanılan önemli yollar olmuştur.

2.2.1.Diaspora ve Yakın Çevre

"Diaspora" terim olarak, bir halkın orijinal anavatanından ayrılarak başka bölgelere dağılması olarak tanımlanmıştır. Terim, yakın zamana kadar, Yahudi halkı ile ilişkilendirilmiştir. 1980'lerden bu yana, terimin kullanım alanı daha da genişlemiş, Ermeni, Yunan ve Afrika diasporaları da içine dahil edilmiştir. Küreselleşme süreci, Jeopolitik bölümlenme, küresel ekonominin yeniden yapılandırılması ve büyük mülteci hareketleri gibi unsurlar diaspora teriminin yayılmasında etkili olmuştur.⁶⁴

Diaspora grupları, ana ülkelerdeki ve ev sahibi ülkelerdeki politika yapımcılar için son derece önemli ve ilgi çekici olarak tanımlanmaktadır. Diasporalar, dış politika stratejisi alanında "yumuşak güç" olarak anıldıkları gibi aynı zamanda ev sahibi ülkelerdeki aktif rollerinin yanı sıra menşe ülkelerin ekonomik kalkınmasının bir aracı veya katalizörü olarak görüldükleri için güçlü varlıklar olarak kabul edilmektedir. Diasporalar, uluslararası siyasi ve ekonomik ilişkilerde belirleyici olmalarının yanı sıra önemli devlet dışı aktörler haline gelmiştir.⁶⁵

Diasporaların etkileri şu şekilde açıklanmıştır:

---

⁶³ Frederick Starr, Svante Cornell, *Putin's Grand Strategy: The Eurasian Union and its Discontents*, Washington: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2014, s.6-7.

⁶⁴ Kim D. Butler, "Defining Diaspora, Refining a Discourse" *Journal of Transnational Studies*, Cilt 10, No 2,2001, s.189-190.

⁶⁵ Nabin Kumar Khara, "Diaspora and Foreign Policy: A Global Perspectiv", *International Journal of Political Science*, Cilt 6, No 4, 2020, s. 12-13.

- 1) Diasporalar, çatışma ve müdahale konularında kullanılan siyasi kanallar olarak hizmet edebilirler.
- 2) Diasporalar, devlet destekli irredantizm politikalarının üretilmesinde ve hedef bölgeleri “kurtarma” politikaları için etkili olabilirler.
- 3) Devletlerinin dışında ikamet ettikleri ve bu devlette meşru bir pay talep ettikleri için diasporalar, devletin geleneksel anlamına meydan okuyan gruplar olarak görülebilir.
- 4) Diasporalar, bir tür etnik lobi oldukları için çok kültürlü bir dış politikanın savunucuları olarak faaliyet gösterebilirler.
- 5) Zaman zaman diasporalar, otoriter anayurt rejimleri demokratikleştirmek için kampanya yürüttükleri gibi küresel ekonomide anavatan ekonomilerine yardım eden bir tür güç olarak da faaliyet gösterebilirler.
- 6) Diasporalar ulusötesi bağları teşvik edebilir, kendi ülkeleri ve ev sahibi toplumlar arasında köprü kurabilir veya arabulucu olabilirler.
- 7) Diasporalar anavatanlarında şiddet ve istikrarsızlığın başlıca kaynağı olabilirler. Özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde diasporalar, isyanların sürdürülmesinde kilit bir faktör haline gelmiştir.
- 8) Diasporalar, Samuel Huntington'ın *medeniyetler çatışması* olarak adlandırdığı kavramın aktörlerini de oluşturabilir ve hatta çatışmayı ev sahibi ülkelere aktararak ya da anlaşmalar yaparak genişletebilir.
- 9) Diasporaların yaşadıkları ülkelere etkisi, buldukları ülkenin geçirgenliği (devlet, hükümet ve toplum); diasporanın anavatan tarafından algılanması; iki devlet arasındaki güç dengesi; ve diaspora politikalarının anavatan politikalarına uyumuna göre, artar veya azalabilir.⁶⁶

Sonuç olarak diasporalar anavatanın dış politikası için çok önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Diasporalar, gerek yumuşak güç bakımından gerekse ekonomik veya siyasi baskılar yoluyla anavatanın çıkarlarını uluslararası alana taşıyabilmektedir.

---

⁶⁶ Yossi Shain, Aharon Barth, “Diasporas and International Relations Theory”, *International Organization*, Cilt 57, No 3, 2003, s.449-451.

SSCB'nin dağılması ve Sovyet Cumhuriyeti altındaki devletlerin bağımsızlığını ilan etmesi ile birlikte eski Sovyet alanlarında pek çok Rus diasporası oluşmuştur. Bu bölgelerde etkili olmak isteyen Rusya, hem medyasında hem de siyasi söyleminde diaspora terimine geniş kapsamlı bir yer vermiştir. Hem Yeltsin döneminde hem de Putin döneminde diaspora kavramının sınırlarını genişletmek için önemli çalışmalar yapılmıştır. Rusya, Rus dilini konuşan ve Rusya ile bazı duygusal bağlarını koruyan eski Sovyet vatandaşlarına (yaklaşık 25 milyon insan) yönelik olumlu politikalar izleyerek, diasporayı kendi tarafına çekmek istemiştir.⁶⁷

Rusya Federasyonu'nu için Rus diasporası çok önemlidir. Öyle ki Rusya Federasyonu Federal Meclisi Federasyon Konseyi Başkanlığı altında “Yurttaşlar Konseyi, Destek ve Koruma Fonu” bulunmaktadır. Bu fon Rus diasporasına yönelik oluşturulmuştur. Rusya, *Rusça konuşan diasporanın STK-diplomasisi* gibi bir kavram oluşturmuş ve bu konuda hizmet veren STK'ları desteklemiştir. Rus diasporası aynı zamanda,

- a. Rus dili ve kültürünün alanını genişletmek ve güçlendirmek,
- b. Rusya'nın uluslararası toplumdaki konumunu güçlendirmek,
- c. Rusya'nın ulusal çıkarları savunmak,
- d. Dış politika için bilgi toplamak ve ülke dış politikasını desteklemek,
- e. Rus karşıtı kampanyalara karşı koymak,
- f. Rusya'nın kamu diplomasisi çalışmalarına destek vermek

gibi amaçlar doğrultusunda çalışmaktadır.⁶⁸

2013 yılında yayınlanan Rusya Federasyonu'nun Dış Politika Konsepti, Rus vatandaşlarının ve yurtdışında yaşayan yurttaşların hak ve çıkarlarını koruyacağını beyan etmiştir. Rusya Federasyonu, hem Yeltsin döneminde yürüttüğü politikalar hem de Putin döneminde atılan adımlar doğrultusunda diasporayı dış politikası için olmazsa

---

⁶⁷ Natalya Kosmarskaya, “Russia and Post-Soviet “Russian Diaspora”: Contrasting Visions, Conflicting Project”, *Nationalism and Ethnic Politics*, Cilt 17, No 1, 2011, s.60.

⁶⁸ Marina Nikolaevna Moseikina, "Diaspora Diplomacy of Russia in Latin America: Historical Experience and Prospects." *Vestnik RUDN. International Relations*, Cilt 15, No 4, 2015, s. 66-70.

olmaz bir unsur olarak görmektedir. “Yakın Çevre” de kontrolü sağlamak isteyen Rus devlet ekolü, Rus diasporasını bazı olaylarda dile getirmiş ve devletlerinin iç işlerine müdahale etmiştir. Bu noktada Rusya’nın “yakın çevre” politikasını anlamak önemlidir.⁶⁹

SSCB sonrası bağımsızlığını kazanan Rus hükümeti, Sovyet sonrası Rusya'nın sınırlarını coğrafi konuma göre söylemsel olarak yeniden yapılandırmış ve Rusya'nın büyük güç statüsünü “yakın çevrede” kullanmaya çalışmıştır.⁷⁰ Rusya’nın “yakın çevresi”, bir zamanlar Sovyetler Birliği'ni oluşturan ve bağımsızlığını ilan eden on dört devleti kapsamaktadır.⁷¹ Rusya'nın kültürel, ekonomik ve siyasi bağlantıları, yakın çevresinin ötesinde yeniden hâkimiyet kurma ve bunu sürdürme çabalarının birincil coğrafi kapsamını, yakın çevre politikası belirlemektedir. Rusya bu bölgede sert ve yumuşak gücün çeşitli boyutlarını kullanmıştır / kullanmaktadır. Diasporalar da yakın çevre için önemli bir unsurdur.

Batılı araştırmacılar, Rusya’nın yakın çevre politikası, Baltık Cumhuriyetleri, Kafkaslar ve Orta Asya üzerindeki Rus emperyal gücünün yeniden kurulmasını, Hazar Denizi'nin tekelleştirilmesini ve yeni devletlere sınırlı bir egemenlik sağlanmasını ima eden bir post-emperyalist strateji olarak tanımlamıştır. Bu tanımlamanın pek çok nedeni bulunmaktadır. Moskova'daki politika yapıcılar, eski Sovyet toprakları üzerinde NATO'nun ve Batı'nın genişlemesine şiddetle karşı çıkmıştır. Yeltsin döneminde, Rus dış politika stratejisi, Sovyet sonrası alanda Rus varlığını ve hegemonyasını yeniden kurmaya yönelik olmuştur. 1992'deki dış politika yönergeleri, *tüm devlet yapılarının eşgüdümlü ve sürekli çabalarını* gerektiren en önemli dış politika görevlerini açıklamıştır. Buna göre, *Rusya çevresindeki silahlı çatışmaların Rus topraklarına yayılmasını önlemek ve Rusça konuşan nüfusun haklarının gözetilmesini garanti altına almak* dış politikanın ana hedeflerini oluşturmuştur.

---

⁶⁹ Öncel Sencerman, “Russian Diaspora as a Means of Russian Foreign Policy”, *Revista de Ştiinţe Politice. Revue des Sciences Politiques*, No 49, 2010, s.101.

⁷⁰ Natalya, *a.g.m.*, s.57-58.

⁷¹ Ukrayna, Beyaz Rusya, Moldova, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan, Litvanya, Letonya, Estonya

Bağımsız Devletler Topluluğu altında buluşan “yakın çevre” devletlerinin Batıya yönelik bir kayma göstermesi bile Rus dış politikası için bir tehdit olarak görülmüştür.⁷²

Bölgesel bir güç olmadan küresel anlamda etkili olamayacağını bilen Rusya, tüm dış politika stratejilerini buna göre şekillendirmektedir. Rusya'nın küresel bir güç olma arzusu çok eski zamanlara dayanmaktadır. Özellikle Rusya Federasyonu döneminde küresel güç olabilmek için çeşitli politikalar üretilmiştir.

2.2.2. Avrasyacılık ve Atlantikçilik

Atlantikçilik düşüncesi, Rusya'nın Avrupa-Atlantik dünyasına entegrasyonunu isteyen Batı yanlısı liberaller tarafından şekillendirilmiştir. Atlantikçiler Rusya'yı Batı medeniyetinin organik bir parçası olarak görmüşlerdir ve Rusya'nın Batı toplumu ile iyi ilişkiler kurarak bu yönde ilerlemesi gerektiğini düşünmüşlerdir. Atlantikçiler, Batının, Rusya'nın piyasa ekonomisine ve demokratik sisteme geçmesine yardımcı olması, Rusya'nın transatlantik ekonomi ve güvenlik kurumlarına entegre edilmesi ve uluslararası anlamda bir güç kazanabilmesi için Batı ile ilişkilerin geliştirilmesini savunmuştur. Bu Batı yanlısı yaklaşıma yönelik taraflar, Rusya Devlet Başkanı Boris Yeltsin ve ABD Başkanı Bill Clinton arasındaki iyi ilişkiler doğrultusunda daha fazla söz hakkı bulmuştur. Ancak 1993 yılında (2 yıl bile dolmadan), Batı ile liberal işbirliği ve ortak çıkarlar fikri, Rusya içindeki muhalif sesleri artırmıştır.⁷³

Boris Yeltsin, uluslararası alanda SSCB'den kalan mirası devralarak, Rusya'yı “yakın çevrede” yeniden süper güç yapmaya çalışmış ve bunu da Atlantikçi bir tutum ile gerçekleştirmek istemiştir. Dışişleri Bakanı Primakov (Avrasyacı düşünceye sahip) döneminde bu tutumu yüzünden çeşitli sorunlar yaşasa da Yeltsin, ABD, Avrupa, BM ve NATO ile yakın ilişkiler kurmuştur. Öyle ki, Yeltsin, 1997 yılında Beyaz Rusya ile Birlik Antlaşmasını ve NATO ile ‘*Rusya-NATO Güvenlik Antlaşması*’nı imzalamıştır. Yeltsin, 1999 yılına kadar NATO'nun Doğu-Avrupa genişlemesine ilişkin Rusya

---

⁷² Kavus Abushov, “Policing the Near Abroad: Russian Foreign Policy in the South Caucasus”, *Australian Journal of International Affairs*, Cilt 63, No 2, 2009, s. 1090-192.

⁷³ Oxana Shevel, “Russia and the Near Abroad”, *Great Decisions*, Cilt 5, No 16, 2015, s.5-6.

lehine tavizler vermiştir. Yeltsin'in ekonomide liberalleşme arzusu, SSCB'den kalan problemler ve Batıdan beklenen mali desteğin gelmemesi gibi sebepler Rusya'nın ekonomisini gittikçe kötüye götürmüştür. Yaşanan ekonomik kriz ve Avrasyacı seslerin yükselişi Yeltsin'in ve o dönem yükselen Atlantikçi düşüncenin sonunu getirmiştir.⁷⁴

Rusya'yı Avrasya ile eşitleyen Avrasyacılık düşüncesi, 1920'lerde geliştirilmiş bir jeopolitik teori olsa da, Rusya'da daha derin tarihsel köklere sahiptir. Avrasyacılara göre, *Rusya ya bir Avrasya ulusu büyük bir ulus, yani bir imparatorluk olmalıdır ya da hiçbir şey olmamalıdır. Onlara göre Rusya bir imparatorluk olmadan düşünülemez.* Sovyet sistemi, Rusya'nın gücünü ve topraklarını önemli ölçüde artırmıştır. Sovyetler Birliği'nin bir Avrasya Devleti'ne evrilmesini isteyen Avrasyacılar, çöküşün ardından aynı isteği Putin üzerinde de uygulamak istemiştir. Putin'in *büyük devlet olma* arzusu da Avrasyacıların istediği türdendir.⁷⁵

Vladimir Putin, 3 Ekim 2011'de İzvestia Gazetesinde yayınladığı makalesinde, Rusya'nın Avrupa'dan ve daha genel olarak Batı'dan ayrıldığını resmen ilan etmiştir. Makalede aynı zamanda Avrupa ile Asya Pasifik bölgesi arasında bir köprü görevi görebilecek güçlü bir uluslarüstü birlik kurma konusunda da önemli açıklamalarda bulunmuştur. Putin kurmayı planlandığı Avrasya Birliği'ni şu sözlerle açıklamıştır: *Avrasya Birliği, özgürlük, demokrasi ve ortak pazar değerleriyle birleşen Büyük Avrupa'nın önemli bir parçası olarak evrensel entegrasyon ilkelerine dayanacaktır.*⁷⁶ Bu makaleyi Avrasyacı düşünce ile bağdaştırmak mümkün olsa da Putin'in çok kutuplu bir politikayı da vurguladığı söylenebilir. Çünkü Putin, sözlerinde Batı'dan tamamen bağımsız ve Sovyet temelleri üzerinde kurulacak bir birlikten bahsetmemiştir. Zira Putin, Çin, ABD, Avrupa Birliği, Avrasya, Afrika ve daha birçok devlet ve bölgenin küresel alanda önemli aktörler olduğunu düşünmektedir. Bu

---

⁷⁴ Alexander A. Sergunin, "Russian Post-Communist Foreign Policy Thinking at the Cross-Roads: Changing Paradigms", *Journal of International Relations and Development*, Cilt 3, No 3, 2000.

⁷⁵ Eldar Ismailov, Papava Vladimer, *Eurasianism and the Concept of Central Caucaso-Asia*, Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2010, s.21-22.

⁷⁶ Vladimir Putin, "New Integration Project For Eurasia: The Future In The Making", *Izvestia Daily*, 2011.

düşüncenin asıl sebebi ise Rusya'nın eski gücüne geri dönmesi ve küresel anlamda "sözü geçen" bir güç olarak kabul edilmesi amacıdır.⁷⁷

Sonuç olarak 1991 yılından bu yana Rus dış politikası 3 çeşit doktrin ışığında şekillenmiştir. Bunlardan ilki Yeltsin'in ilk Dışişleri Bakanı Andrey Kozyrev'in adını alan Kozyrev Doktrini'dir. Kozyrev, Rusya'nın Batı merkezli sisteme, -liberal demokrasi ve piyasa ekonomisine- geçmesini savunmuştur. Ona göre Rusya, Batı'ya "medeniyete" dönmelidir. Kozyrev Doktrini ile artan Atlantikçi düşünce, NATO'nun Orta ve Doğu Avrupa'daki eski komünist ülkeleri kapsayacak şekilde genişlemesi ile muhalif seslere maruz kalmıştır.⁷⁸

Rus dış politikasını şekillendiren ikinci doktrin, Primakov Doktrini'dir. Avrasyacı bir düşünceye sahip olan Primakov, Rusya'nın kaybettiği prestijini ve uluslararası itibarını geri kazanması için dünyadaki büyük güç konumunu devam ettirmeyi hedeflemiştir. Primakov Doktrini, ABD'nin tek kutupluluk eğilimine karşı çok kutuplu bir politika izlenmesini tavsiye etmiştir. Neo-Avrasyacılığın (Klasik Avrasyacılık düşüncesinin yeni dünya düzenine göre kurgulanmış hali) Rus dış politikasındaki önemini vurgulamak üzerine çeşitli adımlar atılmıştır. Rusya'nın dış politikasında Neo-Avrasyacılığın yükselişi, Rusya'nın etki alanları tanımlama ve güçlendirme ihtiyaçları ile bağlantılı olarak açıklanmaktadır. Siyasi kültür ve ulusal bilince dayalı bir dış politika konsensüsü inşa etme ihtiyacı, Neo-Avrasyacılık düşüncesinin temelini oluşturmuştur.⁷⁹

Rus dış politikasını şekillendiren üçüncü doktrin ise Putin Doktrini olarak tanımlanmaktadır. Vladimir Putin, 2000 yılında ülkenin başına geçtiği zaman Primakov Doktrinine uygun bir politika izlemiştir. Putin, göreve başladığı ilk andan itibaren çok kutupluluğa ve Neo-Avrasyacılık fikrine yakınlığını göstermiştir.⁸⁰ Putin, *ya Atlantik ya da Avrasya* düşüncesinin yerine tüm dünyada aktif bir Rusya yaratmak

---

⁷⁷ Gürhan Ünal, *Putin dönemi Rus Dış Politikasında Batı'ya Karşı "Yumuşak Dengeleme Arayışları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2016, s.90.

⁷⁸ Aryanta Nugraha, "Neo-Eurasianism in Russian Foreign Policy: Echoes from the Past or Compromise with the Future?." *Global Strategies*, Cilt 9, No 1, 2015, s.104.

⁷⁹ Nugraha, *a.g.m.*, s.104.

⁸⁰ Nugraha, *a.g.m.*, s.105.

istemmiştir. Bugün Rusya, hem Avrupa'da hem Asya'da hem Ortadoğu'da hem de Afrika'da oldukça etkili politikalar yürütmektedir. Rusya bu politikasını daha pek çok doktrin ile şekillendirmektedir.

2.2.3. Rus Askeri ve Ulusal Güvenlik Doktrinleri

Rusya'nın resmi güvenlik doktrinleri, 2014 Askeri Doktrin ve 2015 Ulusal Güvenlik Stratejisinde detaylandırılmıştır. Diğer kilit strateji belgeleri arasında 2016 Dış Politika Konsepti, 2017 Deniz Stratejisi ve 2020 Nükleer Caydırma Stratejisinin ilkeleri yer almaktadır.⁸¹

2014 yılında yayınlanan Rusya Federasyonu Askeri Doktrini, Rusya Federasyonu'nun silahlı savunma hazırlıkları ve silahlı savunması hakkında devlet tarafından resmi olarak kabul edilen bir sistemi anlatmaktadır.⁸² Rus Askeri Doktrini, savaş teorisi ve pratiği, ulusal savunmaya hazırlık, çatışmayı önleme yolları, savaş zamanında güçleri yönetme ve stratejik operasyonların tanımlanmasını içeren bir belge olarak hazırlanmıştır bunun yanı sıra savunma ve saldırı gibi konuları içeren operasyonel kavramlardan oluşmaktadır. Doktrin, ülkenin güvenliğini sağlamak için askeri-politik, askeri-stratejik ve askeri ekonomik temelleri tanımlamaktadır.⁸³

Askeri Doktrin ve Ulusal Güvenlik Stratejisi, bilginin önemini, iç ve dış tehditlerin tehlikesinden bahsetmektedir. 2014 Askeri Doktrini, Rusya'ya yönelik tehditlerin doğasını iki kategoriye ayırmıştır: askeri riskler ve askeri tehditler. Askeri riskler, *belirli koşullar altında askeri tehlide yol açabilecek* durumlar olarak ifade edilmiştir. Askeri tehditler ise, *askeri bir çatışmanın patlak vermesinin gerçek bir olasılığı* ile karakterize edilmiştir. Rus Askeri Teorisi ve Doktrini, çatışmaların kapsamı ve türüyle ilgili olarak, yoğunluğu giderek artan bir çatışma tipolojisi tanımlamıştır: silahlı çatışma, yerel savaş, bölgesel savaş, büyük ölçekli savaş ve küresel (nükleer) savaş. Bu çatışma seviyeleri, Rus ordusunun savaşın ölçeğini,

---

⁸¹ Andrew S. Bowen, "Russian Armed Forces: Military Doctrine And Strategy", *Congressional Research Service*, 2020, s.1.

⁸² *A.g.m.*, s.1.

⁸³ Michael Kofman, v.d, "Russian Military Strategy: Core Tenets and Operational Concepts", *Center for Naval Analysis*, Cilt 32, 2021, s.5.

doğasını, aktörlerini ve tırmanma seviyelerini nasıl tasavvur ettiğini anlamak için önemlidir.⁸⁴

Rusya'nın Sovyet sonrası alandaki Askeri Doktrini, olası tehditleri savuşturmak, bölgeyi bir hegemon olarak kontrol etmek ve dış aktörlerin eylem alanını sınırlamak üzerine kurgulanmıştır. Rusya bu amaçlara ulaşmak için hem kendi gücünü, hem ikili ilişkilerini, hem de çok kutuplu dünya ile ilişkilerini kullanmıştır. Rusya, bu üç boyutlu yaklaşım ile bölgedeki varlığını ileriye doğru genişletmiştir. Sonuç olarak, Rus Askeri Doktrinini bir sonucu olarak Rusya'nın silahlı kuvvetleri, bölgede kriz yönetimi, terörle mücadele, konvansiyonel savaşlar gibi konularda çeşitli operasyonlar yürütmekte ve gerektiğinde diğer ülkeler üzerinde "siyasi baskı" uygulamaktadır.⁸⁵

Rusya, Ulusal Güvenlik Stratejisini 2 Temmuz 2021 tarihinde güncellemiştir. Ulusal Güvenlik Stratejisi, Rusya Federasyonu'nun ulusal çıkarlarını ve stratejik ulusal önceliklerini, devlet politikasının amaç ve hedeflerini tanımlayan temel bir stratejik belge olarak bilinmektedir. Strateji belgesinde, ulusal güvenlik ve kalkınma birbirine bağlı iki kavram olarak tanımlanmıştır. Belge'de Rusya Federasyonu'nun anayasal düzeninin, egemenliğinin, bağımsızlığının, devlet ve toprak bütünlüğünün korunması, ülke savunmasının güçlendirilmesi için çeşitli alanlarda güvenlik önlemleri alınması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu önlemler şu şekildedir:

- 1) Ülke savunması;
- 2) Rus halkının gelişiminin ve refahının sağlanması;
- 3) Devlet ve kamu güvenliği;
- 4) Bilgi güvenliği;
- 5) Ekonomik güvenlik;
- 6) Bilimsel ve teknolojik gelişme;
- 7) Çevreyle ilgili güvenlik ve doğal kaynakların rasyonel kullanımı;

---

⁸⁴ Bowen, *a.g.e.*, s.1

⁸⁵ Margarete Klein, "Russia's Military Policy in the Post-Soviet Space Aims, Instruments and Perspectives", *SWP Research Paper*, 2019, s.5. Ayrıca bkz.Rus Askeri Doktrinini <https://rusemb.org.uk/press/2029>

- 8) Geleneksel Rus manevi ve ahlaki değerlerinin, kültürünün ve tarihi hafızasının korunması;
- 9) Stratejik istikrar ve karşılıklı yarar sağlayan uluslararası işbirliği⁸⁶

Özetle Ulusal Güvenlik Stratejisi, Rusya'nın her alanda kalkınmasına önem veren bir yapıda hazırlanmış, ülke kalkınmasına ve gelişmesine karşı tehdit olarak görülen her konuda güvenlik tedbirleri almıştır. Korona virüs sonrasında ülkelerde yaşanan sorunlar da belgede yer almıştır. Rusya, ülkenin savunma hedeflerine ulaşmak, stratejik çevreleme ve askeri çatışmalardan kurtulmak, devletin askeri organizasyonunu iyileştirilmek ve askeri politikanın uygulanması için güvenlik stratejisini güncellemiştir.

Belgede dikkat çeken bir ayrıntı bulunmaktadır. Rusya 2015 yılında yayınladığı Ulusal Güvenlik Stratejisinde, ABD ve Avrupa ülkeleri ile karşılıklı olarak avantajlı işbirliğini güçlendirmek ve Avrupa-Atlantik bölgesinde güvenliği artırmak amacıyla NATO ile ilişkileri geliştirme isteğinden bahsetmiştir. 2021 yılında güncellenen belgede ise ABD'den sadece iki kez Avrupa'dan ise hiç bahsedilmemiştir. Belgede NATO ve ABD'ye yönelik atıflar, silahlanma artışı ve füze sistemlerin geliştirilmesinden duyulan memnuniyetsizliğe yönelik olarak kaleme alınmıştır. Bu durum daha öncede vurgulanan, Rusya'nın dış politikada "yeni güç merkezlerine" kayması ile bağlantılıdır. Zira belgede, Çin, Hindistan ve "yakın çevre" devletlerine yönelik pek çok atıf bulunmaktadır.

Görüldüğü üzere Rusya, daha önceki tarihi mirasını da dikkate alan çok kutuplu bir dünya sisteminde Rusya'yı önceleyen bir dış politika kurgulamıştır. Rus çıkarlarına yönelik tehditlere karşı her türlü önlemlerin alındığı çeşitli stratejik belgeler yayınlanmıştır. Rusya, dış politikasındaki amaçlarına ulaşmak için diasporaları da dâhil olmak üzere pek çok kaynak ve yöntem kullanmaktadır. Bir sonraki başlıkta bu kaynaklar ve yöntemler ele alınacaktır.

---

⁸⁶ Rusya Ulusal Güvenlik Stratejisi, 2021,
<http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202107030001> (12.07.21)

2.3. Rus Dış Politikasının Kullandığı Kaynaklar: Enerji ve Ekonomi Kaynakları

Bugajski, eleştirel bir bakış açısı ile Rus dış politikasının on dört yöntemi olduğunu ifade eden bir akademisyendir. Bugajski'ye göre Rusya'nın dış politikasında kullandığı yöntemler şu şekildedir: Diplomatik baskı, propaganda, kasten yanlış bilgi aktarımı; askeri tehditler; barışı koruma konuşlandırmaları; enerji; ekonomi; etnik bölünmeleri istismar etmek; toplumsal hoşnutsuzluğu alevlendirmek; hükümetlerin itibarını sarsmak; siyasi etki; izolasyonu desteklemek; suç ağlarını manipüle etmek ve istihbarat servisleri.⁸⁷

Mark Leonard ve Nicu Popescu 2007 yılında hazırladıkları çalışmalarında Rus dış politikasının yöntemlerini sert güç ve yumuşak güç olarak iki ayrı sınıfta tanımlamıştır.

Tablo 2 Rus Dış Politikasında Kullanılan Yöntemler

Sert Güç	Yumuşak Güç
Gıda ambargoları	Rus kitle iletişim araçları
Petrol ve gaz ambargoları	STK'ların finansmanı
Ulaşım ve iletişim ablukaları	Ekonomik büyüme
Farklı enerji fiyatları	Vize serbestisi
Altyapı müdahaleleri	Açık işgücü piyasası
Ayrılmakçı çatışmalar	Rus vatandaşlığı ve emekli maaşları
Askeri konuşlandırmalar	Askeri eğitim
Müttefiklerine yönelik daha uygun fiyatlı silah satışı	Egemenlik temelli uluslararası yaklaşım

Kaynak: Mark Leonard, Nicu Popescu, "A Power Audit Of EU-Russia Relations" *London: European Council on Foreign Relations*, Cilt 9, 2007, s. 18.

⁸⁷ Janusz Bugajski, *Cold Peace: Russia's New Imperialism*, Connecticut: Greenwood Publishing Group, 2004.

Bu iki örnekten de görüleceği üzere özellikle enerji ve ekonomi konusu, Rus dış politika araçları arasında ön plana çıkan yöntemler olarak sınıflandırılabilir.

Enerji kaynakları, Rus dış politikası için çok önemli bir konudur. Rusya, son on yıllık periyotta dünyanın en büyük enerji ihracatçısı olan devlet olmuştur. Rusya hem ekonomisini güçlendirmek hem de dış politika hedeflerine ulaşmak için enerji kaynaklarını kullanmaktadır.

Sovyetler Birliği'nin çöküşün ardından kurulan, Rus hükümeti, yurtdışında ve yakın çevrede sosyal istikrarı korumak ve yeniden büyük güç olabilmek için enerji kaynaklarını sık sık kullanmıştır. Yakın çevresinde bulunan ülkelere ve AB'ye yönelik enerji politikası, Rus dış politikasının çıktıları doğrultusunda işlemektedir. Rusya kendisini dışarıda bırakacak ve gazı Avrupa'ya ulaştıracak bir Trans-Hazar boru hattı söylemlerini duyduğunda, Türkmenistan, Kazakistan ve Özbekistan ile bir anlaşmaya vararak hemen müdahale etmiş ve anlaşma içerisine dâhil olmuştur. Ayrıca Türkmenistan ve Özbekistan ile imzaladığı uzun vadeli sözleşmeler ile Rusya, Avrupa'ya ihraç edilebilen gaz üzerinde kontrol sahibi olabilecek konuma gelmiştir. Tüm bu durumlar hem yakın çevre ülkelerinin hem de Avrupa'nın Rus gazına olan bağımlılığını artırmıştır. Rusya'da bu bağımlılığın farkında olarak dış politikasında enerji kaynaklarını sık sık kullanmaktadır.⁸⁸

Rusya'nın enerji dış politikası, iki temel teorik önermeye, sert ve yumuşak güç kullanımına dayanmaktadır. Enerjinin Rus dış politikasına etkisi ile ilgili (sert güce yönelik) bir örnek vermek gerekirse, Türkmenistan ile Rusya arasında yaşanan durumdan bahsedilmektedir. Rusya'nın yakın çevresinde etkili olabilme arzusu kapsamında oluşturulan BDT, bugün bile Rus dış politikası için önemini korumaktadır. Kuruluşun ilk zamanlarında BDT'ye girmeyi kabul etmeyen Türkmenistan bir tür "enerji ambargosuna" maruz kalmıştır. Bu dönem Rusya, Avrupa'ya 11 milyar metreküp Türkmen gazı ihraç etmiş ve Türkmenistan'a iki ay boyunca ihraç edilen yaklaşık 185 milyon dolar değerindeki gazın değerini geri ödemiş ve ardından Türkmenistan'a Türkmen gazını Avrupa'ya değil, yalnızca eski

---

⁸⁸ A.g.m, s.18.

Sovyet cumhuriyetlerine satabileceğini bildirmiştir.⁸⁹ Rusya, Türkmenistan ile anlaşarak ortak gaz ihracatının olmasını istemiş ve Rus devlet destekli gaz şirketi Gazprom, Türkmen petrol sahasında %46'ya varan büyük bir hisseye sahip olmuştur.⁹⁰ Yumuşak güç konusunda verilecek bir örnek ise Temmuz 1997'de Rusya ve Azerbaycan arasında Azerbaycan'ın hidrokarbon kaynaklarını geliştirmek için imzalanan antlaşmadır. Rusya ayrıca Azerbaycan ve Türkmenistan arasındaki anlaşmazlık üzerinde bağımsız bir tavır alarak tarafsızlığını ve dolayısıyla yumuşak gücünü göstermiştir.⁹¹

Uluslararası ilişkilerde yer alan her aktör, küresel arenadaki konumunu güçlendirmek için siyasi bağlantılarını, ekonomik ilişkilerini, askeri kapasitesini ve diğer mevcut araçlarını en etkili şekilde kullanmaktadır. Rusya'da sistem içerisinde etkili olan en önemli aktörlerden birisidir ve dış politikasında bu yöntemleri kullanmaktadır.

Rusya Federasyonu'nun Dış Politika Konsepti, ekonomi konusuna da dikkat çekmiş, Batı'nın, dünya ekonomisine ve siyasetine hâkim olma yeteneğinin azaldığını ve küresel güç ve gelişme potansiyelinin Doğu'ya, özellikle Asya-Pasifik bölgesine kaydığını vurgulamıştır.⁹² Rusya ABD ve Avrupa yerine bu yeni güç merkezleri ile kurduğu ilişkiler ile bu durumu kanıtlamaktadır.

Rusya BDT ülkeleri ile ilişkilerinde de ekonomiyi sıklıkla kullanmıştır. Rusya ile doğu komşuları arasındaki ana işbirliği alanı, enerji taşımacılığı, ekonomik gelişim ve güvenlik üzerinde inşa edilmiştir. Rusya ve diğer BDT ülkeleri, hükümetler arası anlaşmalar yoluyla petrol ve gaz sektöründeki işbirliğini derinleştirmiştir. Ülkeler ayrıca, diğer mallar üzerindeki gümrük tarifelerini azaltmak ve ticareti yoğunlaştırmak için önemli girişimlerde bulunmuştur. Enerji sektöründeki anlaşmalar, hem Rusya'nın

---

⁸⁹ Kathleen J. Hancock, "Escaping Russia, Looking to China: Turkmenistan Pins Hopes on China's Thirst for Natural Gas", *China and Eurasia Forum Quarterly*, Cilt 4, No 3, 2006, s.71.

⁹⁰ Nalin Kumar Mohapatra, "Energy Security and Russia's Foreign Policy", *Crp Working Paper Series*, Cilt 11, 2013, s.8.

⁹¹ A.g.m, s.9.

⁹² Rus Dış Politikası Konsepti, 2013, https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6BZ29/content/id/122186 (12.07.21)

ekonomik kalkınması üzerinde hem de siyasi olarak Rusya'nın istediklerini elde etmesinde etkili olmuştur.⁹³ Özellikle yeniden inşa döneminde diğer yakın çevre devletlerine nazaran Rusya, ekonomik gücünü, siyasi istikrarını ve askeri gücünü kanıtlamıştır. Bu durum yakın çevre devletlerinin ekonomi konusunda Rusya'ya olan bağıını güçlendirmiştir. Rusya'da bu durumu sık sık dış politikasında bir yöntem olarak kullanmaktadır.

2.3.1. Askeri Yöntemler

Rusya hükümetinin, Sovyet sonrası alanlardaki çıkarlarını gerektiğinde silahlı kuvvet yoluyla elde ettiği dönemler olmuştur. 2008'de Rusya ile Gürcistan arasındaki savaş, bunun bir örneğidir.⁹⁴ Gürcistan'daki savaştan ve 2008'de Rus askeri reformunun başlamasından bu yana, Rusya'nın dış politikasındaki sert güç araçları önemi önemli ölçüde artmıştır. Rusya, askeri gücü, ulusal çıkarlarını başarılı bir şekilde savunmak için vazgeçilmez bir ön koşul olarak görmektedir. 2008 yılında Gürcistan, 2014 yılında Ukrayna ve 2015'ten itibaren Suriye'de yaşanan olaylar Rus dış politikasının askeri müdahale çıktıkları olarak ele alınmaktadır.⁹⁵ 2021 yılında güncellenen Rusya Ulusal Güvenlik Stratejisi Rusya'nın dışa yönelik bu tutumunu; *Rusya Federasyonu'nun kendi toprakları dışında da ulusal çıkarlarının ve vatandaşlarının korunması*⁹⁶ şeklinde açıklamıştır. Görüldüğü üzere Rusya, söz konusu ulusal çıkarları olduğunda askeri olarak müdahale edebileceğini göstermiştir.

Rusya'nın askeri stratejisi, daha geniş siyasi veya diplomatik hedefleri desteklemek için kinetik güç kullanımını yalnızca bir bileşen olarak tanımlamıştır. Rusya, hem savaş alanına hâkim olmaya çalışmakta hem de, çatışmada değişen koşullara uyum sağlama yeteneğine öncelik vermektedir.⁹⁷

---

⁹³ B Cidob, *Foreign Policy of The Russian Federation*, Barselona: CIDOB International Yearbook, 2010, s. 227.

⁹⁴ Oksana Antonenko, "A War With No Winners" *Survival*, Cilt 50, No 5, 2008, s. 23-36.

⁹⁵ Margarete, *a.g.m*, s.6.

⁹⁶ Rusya 2021 Ulusal Güvenlik Stratejisi, <http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202107030001> (12.07.21)

⁹⁷ Bowen, *a.g.e*, 2020, s.2.

2.3.2. Siber Dış Politika Yöntemi

Uluslararası ilişkilerde sıklıkla kullanılan; savunma, savaş, barış, çatışma, güvenlik gibi bazı kavramlara yeni bir alan daha eklenmiştir. Siber uzay⁹⁸, hem Uluslararası İlişkiler disiplini için hem de küresel devletlerin dış politikası için önemli bir kavram haline gelmiştir.

Rusya, siber alan konusunda önemli girişimlerde bulunan bir devlettir. 2021 yılında güncellenen Rus Siber Güvenlik Politikası bilgi güvenliği ile ilgili kilit noktaları vurgulamıştır. Buna göre Rusya: Stratejik caydırıcılığın sağlanması ve siber teknolojilerinin kullanılmasının yol açabileceği askeri çatışmaların önlenmesi; Silahlı Kuvvetlerin ve diğer birimlerin siber güvenlik sisteminin geliştirilmesi; Silahlı Kuvvetlerine yönelik tehditler de dâhil olmak üzere siber güvenliğe yönelik tehditlerin tahmin edilmesi, belirlenmesi ve değerlendirilmesi; Siber alanda Rusya Federasyonu'nun müttefiklerinin çıkarlarının desteklenmesi; Ülkenin huzurunu bozacak her türlü yanlış bilginin ve siber tehditlerin bertaraf edilmesi için siber güvenlik politikası uygulamaktadır.⁹⁹

Burada “caydırıcılık” kavramı ön plana çıkmaktadır. Zira Rusya, dış politikasında sıklıkla siber yöntemlere başvurmaktadır. 2007 yılında Estonya, ülkesinde bulunan Sovyetlerden kalma bir askeri heykeli kaldırmak istemiştir. Rusya bu duruma karşı çıkmıştır. Bu olayın ardından Estonya, Rusya tarafından geldiği düşünülen bir dizi siber saldırıya maruz kalmıştır. Ülkenin cumhurbaşkanlığı sarayı, parlamentosu, hemen hemen tüm hükümet siteleri, siyasi partilerin sosyal ağları, medya ve iletişim şirketlerinin yanında iki büyük banka, bu saldırılardan doğrudan etkilenmiştir.¹⁰⁰ Rusya Gürcistan ile yaşadığı savaşta da sık sık siber yöntemleri kullanmıştır. Ayrıca Rusya'nın 2016 ABD seçimleri öncesinde başlattığı siber

⁹⁸ Siber uzay, "bilgisayar ağları üzerinden iletişimin gerçekleştiği" ortam olarak tanımlanmaktadır. Küreselleşen dünyada tüm devletler siber alan ve bu alanın güvenliği üzerine yoğunlaşmıştır çünkü bilginin ana kaynağı, artık siber uzay olarak bilinmektedir. Günlük hayatta yapılan her iş siber ortamda da yapılabilir hale gelmiştir. Devletlerin siber alanlara yönelik hızlı geçişi bu alanlara yönelik iç ve dış politika eğilimini de artırmıştır.

⁹⁹ _____“Russian Federation Cybersecurity Policy”, UNIDIR, <https://unidir.org/cpp/en/state-pdf-export/eyJjb3VudHJ5X2dyb3VwX2lkIjoiMTIzIn0> (20.07.2021)

¹⁰⁰ Audrey Guinchard, “Between Hype and Understatement Reassessing Cyber Risks as a Security Strategy” *Journal of Strategic Security*, Cilt 4, No 2, 2011, s.76. 75-96.

çalışmalar doğrultusunda devlet yetkililerine ait pek çok bilgi ele geçirdiği ve bunu kendi istediği yönde kullandığı iddia edilmiştir.¹⁰¹

Sonuç olarak Rus dış politikasının üç önemli sacayağı vardır. Bunlar:

- 1) Ülkenin etki alanı içerisinde büyük bir güç olarak tanınması,
- 2) Rusya'nın etki alanı içinde “manevi” (Rus Ortodoksluğu ve Slav Kimlik) bir hâkimiyet hakkına sahip olması:
- 3) Küresel anlamda çok kutuplu bir politika izlenmesi. (Bu amacın temel motivasyonu, Rusya'nın bölge üzerindeki hâkimiyetinin başka tarafa kaymamasının istenmesinden kaynaklanmaktadır. Güç dengesi ve çok kutuplu bir sistem olursa küresel aktörlerin Rusya'nın etki alanına büyük ölçüde müdahale edemeyeceği düşünülmektedir)¹⁰²

Tüm bu anlatılanlar ışığında Rus dış politikası üç dönemde değerlendirilebilir. İlk dönem 1992-1996 yılları arasındadır. Bu dönem Rusya'nın görece zayıf olduğu bir zamana denk düşmektedir. 4 yılı kapsayan süreçte Rusya, politikalarını Sovyet sonrası alanlarda siyasi ve askeri varlığını sürdürmeye odaklanmıştır. İkinci dönem 1996-2003 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu dönemde Rusya, daha işbirlikçi bir tutum ile Sovyet sonrası alandaki çatışmaları çözmeye odaklı bir politika izlemiştir. Üçüncü aşama ise 2003'ten günümüze kadar olan süreci ifade etmektedir. Rusya, Doğu Avrupa'daki eski Sovyet cumhuriyetlerini ve Kafkasya'yı Rus etki alanı kaybetmemek için daha iddialı politikalar izlemeye başlamış ve dış politikasını bu yönde dönüştürmüştür.¹⁰³

---

¹⁰¹ Ali Burak Darıcılı, *Nato'nun Siber Güvenlik Stratejisi'nin Analizi*, Bursa: Dora Yayınları, 2015, s.17.

¹⁰² Jeremy W. Lamoreaux, “The Three Motivations for an Assertive Russian Grand Strategy”, *Russian Strategic Intentions*, Cilt 1, 2019, s.2-3.

¹⁰³ Lachert Jakub, “Post-Soviet Frozen Conflicts: A Challenge for European Security” *Warsaw Institute*, No 14, 2019.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RUSYA’NIN DIŞ POLİTİKASINDA DONMUŞ ÇATIŞMALAR

İlk iki bölümde ele alınan kavramsal çerçeve ve Rus dış politikasının temel yapı taşlarından sonra bu bölümde donmuş çatışmaların Rus dış politikasındaki yerine değinilecektir. Rus dış politikasının çok katmanlı ve çok faktörlü yapısının bir çıktısı olarak donmuş çatışmalar pek çok örnek olayda gözlemlenmiştir. Bu bölüm, örnek olaylar ışığında donmuş çatışmaların Rus dış politikasındaki yerini açıklamayı amaçlamaktadır.

3.1.Rus Dış Politikası Stratejisinde Donmuş Çatışmaların Yeri

Rus dış politikası pek çok yöntem üzerine kurulu geniş bir politik birikimden oluşmaktadır. Bu birikim, zaman zaman sert güç yoluyla ortaya çıkmakta zaman zaman ise yumuşak güç ile kendisini göstermektedir. Burada Rus dış politikasında üçüncü bir yoldan bahsetmek mümkündür. Bu yol, “akıllı güç” olarak tanımlanmaktadır. 2003 yılında Joseph Nye tarafından geliştirilen ve daha sonra politikacılar ve akademisyenler tarafından benimsenen bir kavram olan Akıllı Güç, sert güç ve yumuşak gücün eylemlerini birleştiren akıllı politikaların benimsenmesi durumu olarak açıklanmıştır.¹⁰⁴ Yumuşak gücün bazı eylemlerini takip eden akıllı güç, askeri kuvvetleri her alanda kullanmamakta ve çatışmaların çözümüne yönelik diplomatik bir yaklaşım izlemektedir.¹⁰⁵

Rusya’nın dış politikasında kullandığı donmuş çatışma kavramı, daha önce de açıklandığı üzere, karşıt taraflar arasında istikrarlı bir barışın olmaması ile karakterize edilen uzun süreli, savaş sonrası çatışma sürecini anlatmaktadır. Donmuş çatışmalarda, karşıt taraflar arasındaki temel sorunlar çözülmeden kalmakta, anlaşmazlık, karşılıklı ilişkilerin ön saflarında yer almakta ve her an şiddetin alevlenmesine yönelik bir tehdit ortamı bulunmaktadır.¹⁰⁶

¹⁰⁴ Joseph Nye, “Smart Power” *New Perspectives Quarterly*, Cilt 2, No 26, 2009, s.7-9.

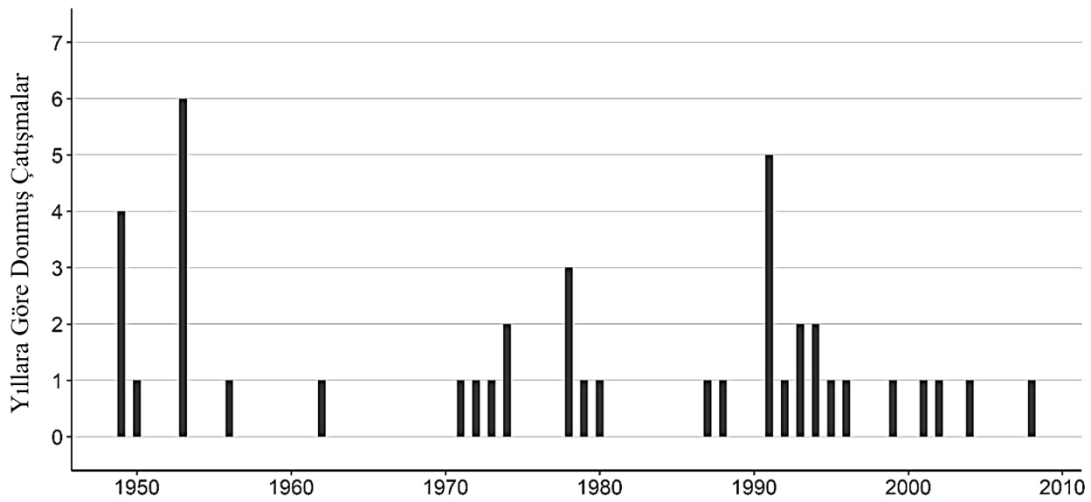
¹⁰⁵ Steven Rothman, “Revising The Soft Power Concept: What Are The Means And Mechanisms of Soft Power?”, *Journal of Political Power*, Cilt 4, No 1, 2011, s.64.

¹⁰⁶ Smenta, *a.g.e.*, s.4.

Rusya bu “donmuş” ortamları yaratırken hem askeri gücünü hem yumuşak gücünü hem de akıllı gücünü büyük oranda kullanmaktadır.

Donmuş çatışmalar; ekonomik, siyasi, kültürel ve etnik özelliklerine ve jeopolitik konumları bakımından farklılıklarına rağmen, bazı ortak temel özelliklere sahiptir. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür: bir dış gücün müdahalesi ve toprak bütünlüğünün kaybına neden olan ayrılıkçı gruplar. Donmuş çatışmaların Rus dış politikasında yer etmesinin en önemli sebebi Sovyet sonrası dönemde ortaya çıkan yeni bağımsız devletler ve Rusya'nın bölgede egemen olma arzusu kapsamında açıklanmıştır. Donmuş çatışmaların ana unsurları, egemenlik, etnik köken ve sınırlar üzerine kuruludur. Bu konular Rus dış politikasının mihenk taşlarını oluşturmaktadır. Rusya ve Batı arasında artan jeopolitik rekabet bağlamında, Rusya zaman zaman bu bölgelerde silahlı çatışmalara izin vermekte (veya sebep olmakta) zaman zaman ise çözümsüzlüğü sürdürerek statükoyu kendi lehine korumak istemektedir.¹⁰⁷

Şekil 2 Yıllara Göre Yaşanan Donmuş Çatışmalar

Kaynak: Kamil Christoph Klosek v.d., “Frozen Conflicts In World Politics: A New Dataset”, *Journal of Peace Research*, Cilt 1, No 10, 2020, s.5.

¹⁰⁷ Ekaterina Klimenko, “Conflicts In The Post-Soviet Space: Recent Developments”, *SIPRI Yearbook*, 2016, s. 140.

Şekilde de görüleceği üzere SSCB'nin dağılmasının ardından donmuş çatışmaların yoğunluğu yüksek bir noktaya ulaşmıştır. Hem Stalin döneminde hem de

sonraki dönemlerde SSCB hem iç hem dış politikasında etkili ve yayılmacı bir politika izleme taraftarı olmuştur. SSCB sonrası yaşanan çatışmaların ana sebebinin bölgelerde oluşan güç boşluğu olduğu söylenebilir. Yaşanan güç boşluğu, hem yeni bağımsız devletler hem de o dönemde etkili olan devletler tarafından doldurulmaya çalışılmıştır. Rusya, SSCB etki alanında yeniden “düzen” kurmak üzerine önemli politikalar izlemiştir. Rusya, gerek BDT yoluyla gerekse diğer yollar ile “yakın çevresini” kendi kontrolü altında tutmak istemiştir.

Rusya'nın donmuş çatışma yaşadığı bölgelerdeki devletler ile ilişkisi donmuş statükonun ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamaktadır. Donmuş çatışmaya konu olan ilgili devletler, genellikle ekonomik ve askeri olarak Rusya'ya oldukça bağımlı bir yapı çizmekte ve Rusya ile iyi ilişkilere sahip olmaya çalışmaktadır. Rusya'nın da bu devlet üzerinde sahip olduğu çıkarlar, ilişkilerin donmuş statükoda kalmasında etkili olmaktadır. Rusya, ortak bir geçmiş, ortak bir kültür ve akrabalık duygusu nedeniyle bu devletlerle yoğun ilişkiler kurmak istemektedir. Ancak Rusya, bağımsızlık mücadelelerinde bazen ayrılıkçı fiili devletleri desteklemekte bazense ana devleti desteklemektedir. Rusya'nın bu “tutarsız tavrı”nın ana nedeni, bölgedeki statükoyu kendi lehinde tutmak istemesinden kaynaklanmaktadır.¹⁰⁸

Rusya'nın donmuş çatışma stratejisini uyguladığı pek çok bölge vardır. Bu bölgeler: Gürcistan- Güney Osetya ve Abhazya, Moldova-Transdinyester, Azerbaycan, Ermenistan-Dağlık Karabağ, (2020 yılında yaşanan sıcak çatışmaya kadar olan süreçte “donmuş” sorun olarak tanımlanmıştır), Ukrayna-Kırım olarak sıralanmıştır. Görüldüğü üzere bu devletlerin hepsi SSCB sonrası bağımsızlığını ilan eden devletlerden oluşmaktadır.¹⁰⁹

---

¹⁰⁸ Droste, a.g.t. , s.5-8.

¹⁰⁹ Mary Alice vd., “Frozen Conflicts, Minority Self-Governance, Asymmetrical Autonomies – In Search of A Framework For Conflict Management And Conflict Resolution”, *Sixth Asia-Europe Roundtable*, Cilt 10, No 12, 2019, s.19.

Bu çatışmaların genel özelliklerini tablo halinde sunan Dungaciu ve Godzimirski, şu noktalara dikkat çekmiştir:

Tablo 3 Rusya'nın Etkili Olduğu Donmuş Çatışma Bölgeleri

Etkilenen Devlet	Çatışma Bölgesi	Etnik Gruplar	De Facto Devletin Ana Devlet İçindeki Toprak Payı	Çatışmaların Sonu	Rusya'nın Çatışma Bölgesine Sınırı	Patron Devlet	Rus Askeri Varlığı (2020) ¹⁸⁸
Azerbaycan	Dağlık Karabağ¹¹⁰	%76 Ermeni %23 Azeri	%5	Devam	Yok	Rusya, Ermenistan	Yok
Gürcistan	Abhazya	%18 Abhaz %46 Gürcü	%12	1993-2008	Var	Rusya	Var
Gürcistan	Güney Osetya	%68 Oset %28 Gürcü	%5.5	1992-2008	Var	Rusya	Var
Moldova	Transdinyester	%29 Rus %29 Ukraynalı %33 Moldovalı	%12	1992	Yok	Rusya	Var

Kaynak: Dan Dungaciu, Jakup Godzimirski, "Russia And Frozen Conflicts in The Black Sea Region", *FLANKS Policy Brief*, 2020, s.6.

Tablodan da anlaşılacağı üzere Rusya bu bölgelerdeki "patron devlet" statüsündedir. Rusya bu çatışmalara başından itibaren müdahil olarak, hem çatışma alanını kontrol edenlerle hem de ilgili devletlerle çeşitli ilişkiler kurmaktadır.

¹¹⁰ 2020 savaşından önceki durum ele alınmıştır.

Rusya'nın bu çatışmalara yaklaşımının, bölgedeki güvenlik durumu, Rusya ile ilgili ülkeler arasındaki işbirliği ve Rus çıkarlarına göre şekillendiği söylenebilir. Donmuş çatışmaların buzunun altında, çok sayıda siyasi lider, güç simsarları ve hatta ulusötesi ağlar bulunmaktadır. Ama her şeyden öte Rusya'nın bu alanlardaki anlaşmazlıkları sürdürmesi, Rus etki ve çıkar alanının sürdürülmesine dayanmaktadır. Donmuş çatışma politikası, Rusya'nın hem güvenlik politikalarına hem de "yakın çevre" politikasına yönelik bir fırsat alanı sağlamaktadır. Donmuş çatışma bölgeleri sayesinde Rusya, sınırlarının güvenliğini sağlamakta, etki ve çıkar bölgesi olarak gördüğü stratejik alanı başkalarının doldurmasını engellemektedir.¹¹¹

3.2. Donmuş Çatışma Örnekleri ve Rus Dış Politikası

Dünya çapında görülen donmuş çatışmalar, geniş ve heterojen bir yapıya sahiptir. Ancak SSCB'nin dağılmasından sonra sürekli olarak gündeme gelen dört örnek – Transdinyester, Abhazya, Güney Osetya ve Dağlık Karabağ – dünyadaki donmuş çatışmalara akademik inceleme yönü ile önemli birer örnek olarak gösterilmektedir. Sovyetler Birliği'nin son döneminde Moldova, Gürcistan ve Azerbaycan'ın dâhil olduğu donmuş çatışmalar bağımsızlık hamlelerine tepki olarak başlamıştır. Transdinyester bölgesi hariç diğer üç çatışmanın esası etnik çatışmalara dayanmıştır. Hem SSCB döneminde hem de Rusya Federasyonu döneminde hükümetler, Rus etki alanını ellerinde tutmak için zaman zaman ayrılıkçı hareketleri desteklemiş ve onları araçsallaştırmıştır.¹¹²

1980'lerin ikinci yarısında başlayan "glasnost" dönemi ile birlikte ulusal azınlıkların taleplerini ifade etmeleri "daha güvenli" hale gelmiştir ve böylece SSCB bölgesinde milliyetçi ayrılıkçı hareketlerin yükselişi başlamıştır. SSCB'nin çöküşü, etnik ve egemenlik sorunlarının daha Sovyet iktidarının gelişinden önce var olduğunu kanıtlamıştır. Bu çöküş ayrıca eski Sovyet cumhuriyetlerinde etnik çatışmaların büyümesini de hızlandırmıştır.

---

¹¹¹ Dungaciu, *a.g.e.*, s.11.

¹¹² Theodor Tudoroiu, "Unfreezing Failed Frozen Conflicts: A Post-Soviet Case Study", *Journal of Contemporary European Studies*, Cilt 24, No 3, 2015, s.375.

Rusya Federasyonu'nun kuruluşunda etkili olan Yeltsin'in liderliği döneminde Rusya, eski Sovyetler Birliği'nin yeni bağımsız devletlerine fazla dikkat etmemiştir. Yeltsin, Rusya'yı Batı'ya döndürmeye çalışmış ve mümkün olan her şekilde Rusların anti-empyralist karakterini vurgulamıştır. Bu tutum, 1990'ların başında, başta Kafkaslar ve Orta Asya olmak üzere pek çok bölgede güç boşluğunun oluşmasına yol açmıştır. Rusya, bölgedeki güç boşluklarının ve yaşanan çatışmaların ülke güvenliğini "tehlikeye" attığını fark ettiği zaman Batılı stratejilere karşı koyma potansiyeline sahip olduğunu göstermiştir. Bu noktadan sonra Rusya, bölgedeki sorunların "dondurulması" için daha belirgin adımlar atmaya başlamış ve dış politikasını dönüştürmüştür.¹¹³

SSCB'nin dağılmasının ardından yaşanan pek çok sorun arasında Rusya ve Ukrayna önemli bir yer tutmaktadır. Rus dış politika içerisinde yer alan donmuş çatışmalardan birisi de Kırım'dır. 1991 yılından 2014 yılına kadar geçen süreçte Rusya, Ukrayna ile yaşadığı sorunları donmuş çatışma seviyesinde tutmuş ve kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmiştir. Ancak 2014 yılında Ukrayna'ya bağlı Donetsk Halk Cumhuriyeti ve Lugansk Halk Cumhuriyeti'nin Ukrayna'dan ayrılma girişimlerinin tepki görmesi, dönemin Başbakanı Yanukoviç yerine Batı yanlısı bir hükümetin gelmesi ve Rusya Federasyonu'nun da dâhil olduğu silahlı çatışmaların sonucunda Rusya, Kırım'ı ilhak etmiştir.¹¹⁴

SSCB'nin dağılmasının ardından Ukrayna, Batı ile daha fazla bütünleşmeye çalışmış ve NATO üyeliği konusunda önemli girişimlerde bulunmuştur. Haliyle bu durum Rusya için büyük bir rahatsızlık yaratmıştır. Rusya'nın Ukrayna içindeki ayrılıkçı hareketleri desteklemesinin ana sebebi, ülkenin iç sorunlara yönelmesini sağlayarak Ukrayna'nın Batı'ya olan kaymasını engellemektir. Ayrıca Rusya, Kırım'da askeri varlığını sürdürerek hem bölgedeki gücünü kanıtlamış hem de NATO'nun "ön bahçesine" gelme ihtimalini durdurmaya çalışmıştır. Yani Rusya bir nevi statükoyu "dondurmuş"tur. Kırım, Rus dış politikası için önemlidir çünkü Rusya,

---

¹¹³ N. Arbatova, "Three Dimensions of the Post-Soviet "Frozen" Conflicts", *Mirovaya Ekonomika Mezhdunarodnye Otnosheniya*, Cilt 63, No 5, 2013.

¹¹⁴ Bebler, a.g.e, s.189.

sınırındaki diğer devletlere, zımnî bir tehdit algısı aşılmaktadır. Bu algı diğer devletlere, Rusya'nın hedeflerine ulaşmak için sert güç kullanmaktan kaçınmayacağını kanıtlamaktadır.¹¹⁵

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Japonya, yenilgisin sonucunda ABD dâhil diğer devletler ile barış anlaşması imzalamış ancak SSCB ile anlaşmamıştır. Yaklaşık 75 yıl önce yaşanan bu anlaşmazlık, Japonya'nın Hokkaido Adası'nın kuzey kıyısındaki dört küçük Kuril Adası üzerindeki sınır problemlerini doğurmuştur. SSCB döneminde başlayan bu sorun bugün “donmuş çatışma” olarak değerlendirilmektedir. Kuril Adaları, Rusya'nın Kamçatka Yarımadası'nın güney ucundan Japonya'nın Hokkaido Adası'nın kuzeydoğu kıyısına kadar (1.200 km) uzanmaktadır. Rusya için stratejik öneme sahip bu adalar ile ilgili Yeltsin döneminde çözüme yönelik adımlar atılmış olmasına rağmen günümüzde hala zaman zaman gerilimler yaşanmaktadır. Kuril Adaları coğrafi olarak diğer bölgelerden ayrılrsa da Rusya'ya olan sınırı ve SSCB döneminde kalma sorunları nedeniyle diğer donmuş çatışma bölgeleri ile benzer özellikler taşımaktadır.¹¹⁶

2 Aralık 2021 tarihinde Rusya'nın Kuril Adaları'na füze sistemleri yerleştirmesi, donmuş çatışma durumu açısından önemlidir. Gönderilen füzelerin videosunu paylaşan Rus yetkililer, *Rusya'nın kendi topraklarında gerekli gördüğü her yerde askeri güçlerini konuşlandırma konusunda egemenlik hakkına sahip olduğunu* belirtmiştir. Burada askeri gücünü kullanan Rusya, hemen ardından, *çözüm yollarını bulmak için Japon ortaklarımızla kapsamlı bir diyalog sürdürmeye yönelik siyasi irademizi koruyoruz* açıklamasında bulunmuştur.¹¹⁷ Bu durum tam olarak akıllı güç stratejisine uymaktadır. Rusya kendi çıkarları söz konusu olduğunda donmuş çatışmaları alevlendirmeye yönelik adımlar atsa da mevcut statükoyu kendi lehinde tutmak için de açık kapı bırakmaktadır.

---

¹¹⁵ Pohl, a.g.e., s.84.

¹¹⁶ Vlad M. Kaczynski, “The Kuril Islands Dispute Between Russia and Japan: Perspectives of Three Ocean Powers”, *Russia's Foreign Policy: Key Regions and Issues*, Rapor No: 79, 2007, s.6-8.

¹¹⁷ *The Guardian*, “Russia sends defence missiles to Pacific islands claimed by Japan”, <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/02/russia-sends-defence-missiles-to-pacific-islands-claimed-by-japan> (03.12.2021)

Görüldüğü üzere Rusya donmuş çatışmaları sık sık dış politikasını şekillendirmek için kullanmaktadır. Rus dış politikasında öne çıkmış olan donmuş çatışma bölgeleri; Dağlık Karabağ, Transdinyester, Abhazy ve Güney Osetya'dır.

3.2.1. Dağlık Karabağ

Dağlık Karabağ sorununun kökleri Çarlık Rusyası ve SSCB dönemine kadar uzanmaktadır. Sorun Azerbaycan'a ait Dağlık Karabağ'ın Ermenistan'a devredilmesi girişiminden kaynaklanmaktadır. SSCB sonrası dönemde bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan, Dağlık Karabağ'ın kendisine ait olduğunu belirterek bölgenin özerkliğini tanımamıştır. Ermenistan, bölgenin "koruyucu devleti" olduğunu iddia etse de 2020 yılına kadar sürekli olarak sorunlar devam etmiştir.¹¹⁸ Dağlık Karabağ bölgesinde Rusya'nın girişimleri ile 1994 yılında imzalanan ateşkes anlaşmasına rağmen taraflar sık sık ateşkesi ihlal etmiş ve tehdit, sürekli var olmuştur. Fransa, Rusya ve ABD'nin eş başkanlığını yaptığı Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Minsk Grubu tarafından yürütülen barış görüşmeleri de sorunun çözümüne katkıda bulunamamıştır.¹¹⁹

Buranın donmuş çatışma bölgesi olarak adlandırılmasının ana sebebi, hem bu karmaşık durum hem de üçüncü taraf aktörlerin ve Rusya'nın olaylar üzerindeki etkisinden kaynaklanmaktadır. Rusya, Dağlık Karabağ bölgesini donmuş mesele olarak tutarak bazı önemli faydalar elde etmiştir. Bu faydalar şu şekilde açıklanabilir: Rusya ekonomik kazanç sağlamıştır, bölgede ABD ve Batı etkisini azaltmıştır, Ermenistan'ı kendine bağımlı hale getirmiş ve Azerbaycan'ın enerji alanında bir rakip olmasını engellemiştir. Rusya tüm bu elde ettiği bu faydaları göz önünde tutarak savaşın derinleşmesine ya da tamamen çözümlenmesine yönelik atılacak her adımdan kaçınmıştır.¹²⁰

¹¹⁸ Elena Pokalova, "Conflict Resolution in Frozen Conflicts: Timing in Nagorno-Karabakh", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, Cilt 17, No 1, 2015, s.68–85.

¹¹⁹ "Post-Soviet Frozen Conflicts", https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2020-10/pC_V3N4_en-3_per_Concordiam_Staff.pdf (18.10.2021).

¹²⁰ Pohl, *a.g.e.*, s.50-52.

2020 yılında ne oldu da Dağlık Karabağ'daki statüko değişti sorusuna verilecek yanıt aslında statükonun “göründüğü” şekilde değişmediği olacaktır. Rusya çok uzun yıllar bölgedeki çatışmanın derinleşmesine izin vermemiştir. Azerbaycan'ın Türkiye'ye yakınlığına bir karşılık olarak Rusya, genellikle Ermenistan'a yakın bir duruş sergilemiştir. Paşinyan, 2018 yılında Ermenistan Başbakanı olmadan önce sürekli olarak Rusya karşıtı politikalar izlemiştir. 2013 yılında Rusya liderliğindeki Avrasya Ekonomik Birliği'ne (AEB) üyeliğin Ermenistan'ın egemenliğine ve ulusal güvenliğine aykırı olduğunu savunarak aleyhe oy kullanmıştır. Yine 2016 yılında Kafkasya'da Birleşik Bölgesel Hava Savunma Sistemi konulu Rus-Ermeni anlaşmasına karşı da olumsuz bir tavır takınmıştır. Başbakan olduktan sonra Rusya'ya karşı olan tavırları biraz yumuşasa da Rusya, Paşinyan'ın geçmişteki bu tutumundan sürekli olarak rahatsız olmuştur.¹²¹

Uzun yıllar süren donmuş çatışma ortamının bir anda sıcak çatışmaya dönmesi ve Rusya'nın bu duruma müdahale etmemesi küresel alanda büyük bir şaşkınlık yaratmıştır. Araştırmacılar, Putin Rusya'sının bu kez Ermenistan tarafında yer almamasının nedenleri ile ilgili pek çok varsayımda bulunmuştur. Ortaya çıkan sonuçlara göre Rusya, bu kez savaşın derinleşmesine müsaade etmiştir çünkü: Paşinyan'ın Batı yanlısı tutumu artık “rahatsızlık” boyutunu aşmıştır. Bu savaşı kaybeden Ermenistan ve dolayısıyla Paşinyan, hem halk tarafından büyük tepki görmüş hem de siyasi gücünde zedelenme yaşamıştır. Paşinyan'ın istifası Rusya için daha fazla fayda sağlayacak bir durum haline gelmiştir. Rusya'nın savaşa müdahale etmemesinin bir diğer sebebi ise “Ermenistan'a Rusya olmadan etkisiz olduğunu gösterme” amacına dayandırılmıştır.¹²²

Rusya bu savaştan kârlı çıkan taraflar arasındadır. Hem savaş boyunca taraflara silah satmış hem de ateşkes anlaşmalarına öncülük ederek, bölgedeki “ağırlığını” tekrar kanıtlamıştır. 9 Kasım 2020 tarihinde imzalanan barış anlaşması ile birlikte

---

¹²¹ Merve Şebnem Oruç, “How Vladimir Putin Punished Nikol Pashinian”, *Daily Sabah*, 23 Kasım 2020.

¹²² Dumitru Minzarari, “Russia's Stake in the Nagorno-Karabakh War: Accident or Design?”, *Stiftung Wissenschaft und Politik Publications*, 2020.

Rusya (uzatılmadığı takdirde beş yıllığına) bölgeye barış gücü birliklerini yerleştirmiştir.¹²³

Görüldüğü üzere Dağlık Karabağ meselesi “donmuş” olmaktan çıkıp sıcak savaşa dönmüş olsa da bölgedeki Rus çıkarları yine Rusya’nın istediği şekilde sonuçlanmıştır. 5 yıl sonra Rus Barış Gücü ile ilgili Azerbaycan anlaşmayı uzatmak istemezse ve Ermenistan’daki durumlar Rusya’nın istediği şekilde gelişirse yeniden başlangıç noktasına dönülmesi kaçınılmazdır. Her ne kadar çatışma, “ısınsa da” 2026 yılına kadar bir *defreeze* dönemi yaşayarak donmuş çatışma statüsü alması muhtemeldir.

3.2.2. Abhazya ve Güney Osetya

Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının ardından yeni bir düzene adapte olmaya çalışan uluslararası arena, karşısında pek çok yeni aktör ve talep bulmuştur. Bu taleplerden birisi de bazı ayırıcı özelliklerini kullanarak yeni devletler kurmak isteyen toplulukların ortaya çıkmasıdır. Bugün Gürcistan sınırları içerisinde bulunan Abhazlar ve Osetler de bu talepler doğrultusunda hareket etmiş etnik kimliklerini ön plana çıkararak kendi *de facto* devletlerini ilan etmişlerdir. Gürcistan tarafından toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak algılanan bu talepler Sovyetler 'den kalan mirası devralan Rusya'nın da olaya müdahale etmesi ve bölgeye göndermiş olduğu barışı koruma birliklerinin *de facto* yerleşim bölgelerini belirgin hale getirmesi ile sorun, başlangıç noktasını oluşturmuştur. 2008 yılına kadar Gürcistan hükümetinin yürüttüğü zorla birleştirme politikaları tedirgin bir barış ortamı yaratmıştır ancak daha sonra gerçekleşen Rus askeri müdahalesi, yaşanan istikrarsız barış ortamını yeni bir seviyeye taşımış ve Rusya'nın Abhazya ve Güney Osetya'yı tanıması sorunun tarihsel arka planını oluşturmuştur.¹²⁴

Gürcistan, Güney Osetya, Abhazya ve Rusya arasında Kafkasya bölgesinde 2008 savaşına kadarki sürede gerçekleşen tüm bu mücadeleler bugün donmuş çatışma

¹²³ “Armenia, Azerbaijan and Russia Sign Nagorno-Karabakh Peace Deal”, *BBC*, <https://www.bbc.com/news/world-europe-54882564> (23.11.2020).

¹²⁴ James J Coyle, *Russia's Border Wars And Frozen Conflicts*, Switzerland: Springer International Publishing, 2018, s.179.

olarak adlandırılan konularından birini oluşturmaktadır. Çatışmalar iki süreç halinde ele alındığında, 1991-1992 arasındaki ilk Güney Osetya Savaşı ve daha geniş kapsamlı olan 2008 Rus-Gürcü Savaşı ihtilafın ateşli dönemlerini oluşturmaktadır. Sovyetler Birliği'nin son dönemlerinde yaşanan sıkıntılar, hâkimiyet altında bulundurduğu pek çok bölgede hayati sorunlara sebep olmuştur. Yaşanan gelişmeler sorunların sona ermesinde pek başarılı olamamıştır. Gürcistan, SSCB'nin yaşadığı ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel sorunlardan etkilenmiş ve bölge içerisindeki etnik grupların yaşanan gidişattan rahatsız olmasını engelleyememiştir.¹²⁵

1989 yılında Gürcistan ile Güney Osetya arasında ilk çatışmalar başlamıştır. 1990'da da mevcut duruma isyan eden Osetler, Gürcistan'da bulunan milliyetçi hükümet tarafından verilen karar ile özerkliklerini kaybetmişlerdir. Bu olaydan sonra taraflar arasında yaşanan çatışmalar 1991 yılında SSCB'nin bölgeye müdahale etmesi ile de şiddetini artırmıştır. Daha sonra Nisan 1991'de Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını ilan eden Gürcistan bu konunun kendi toprak bütünlüğüne aykırı olduğunu ifade ederek konu üzerine daha fazla yoğunlaşmıştır. Güney Osetler, 19 Ocak 1992'de bir referandum gerçekleştirmiş ve katılan kişilerin ezici çoğunluğunun Gürcistan'dan ayrılmak ve Rusya'ya katılmak için oy kullandığı görülmüştür. Daha sonra Güney Osetya Parlamentosu 29 Mayıs'ta bağımsızlık ilan etmiştir. Rusya ilk başta Güney Osetya'yı tanımamış olsa da SSCB'nin halefi olarak bölgedeki hâkimiyetini ve etkisini devam ettirmek istemesinden dolayı bölgede bir barışın sağlanmasını istemiş ve görüşmelerin yapılması için talepte bulunmuştur.¹²⁶

1992 yılında gerçekleşen bu süreç sonunda 24 Haziran 1992 tarihinde imzalanan Soçi Anlaşması barış ortamının sağlanması için atılan bir adım olmuştur. Ancak Soçi Antlaşmasının imzalanmasından sonra geçen yıllar siyasi diyalogun geliştirilmesinde etkili olamamış bu durumu gören Rusya, 16 Mayıs 1996'da taraflar arasındaki barış durumunu tekrar vurgulamak için Gürcü-Osetiyen Memorandumu'nu tavsiye etmiş ve böylece çatışma esnasında gerçekleşen güç kullanımının engellenmesi, ihtilafın tam ölçekli siyasi çözümünün sağlanmasına yönelik arabuluculuk yapmıştır. Bu

---

¹²⁵ Grant, *a.g.e.*, s.384.

¹²⁶ Grant, *a.g.e.*, s.384.

Memorandumu'n da başarısız olması 2004 – 2008 arasında gerçekleşen yoğun sorun döneminin kapısını aralamıştır. 2004 yazında Gürcistan'ın askeri Gürcistan'ın 1991-1997 silahlı çatışmalarını sona erdiren ateşkes anlaşmalarının şartlarını, özellikle de Rus kuvvetlerine barışı koruma görevlerini yerine getirme şartlarını değiştirmeye çalışması ve Rusların Gürcistan'a karşı Güney Osetya ve Abhazya bölgelerini korunması gerektiğini vurgulaması ile çatışmalar yeniden alevlenmiştir.¹²⁷

Rusya'nın Güney Osetya lehindeki bu tepkisinde Gül Devrimi büyük rol oynamıştır. Şevardnadze hükümeti 2003 yılında gerçekleşen Gül Devrimi ile devrilmiş, yerine yoğun milliyetçilik düşüncesine ve Batı merkezli politikalara sahip Mikheil Saakaşvili göreve gelmiştir. Gürcistan'ı Batı tarzı bir demokrasiye dönüştüren bir dizi reform başlatan Saakaşvili aynı zamanda, dünya sahnesinde ülkenin prestijini artırmıştır. Batıya yönelik bu tür politikalardan rahatsız olan Rusya, mevcut hükümetin devamlılığını kesinlikle istememiş ve ayrılıkçı politikaları destekler bir tutum sergileme politikasını devreye sokmuştur. Aradan geçen yıllar boyunca yaşanan gelişmeler doğrultusunda Rusya, Mart 2008'de, Abhazya ve Güney Osetya'nın bağımsızlıklarının tanınması için çağrıda bulunmuştur. Rusya, Güney Osetya ve Abhazya ile daha yakın bir işbirliği başlatmıştır. Bu duruma karşı olan Gürcistan 14 Ağustos 2008'de bir dizi sınır çatışmanın ardından Güney Osetya'yı işgal etmiş, Rusya bu duruma çok sert tepki göstermiş ve ihtilafın ikinci bölümünü oluşturan Rus- Gürcü savaşı alevlenmiştir. Rusya'nın bu savaşı kazanması Gürcistan'ı hem Güney Osetya'dan hem de Abhazya'dan çekilmeye zorlamıştır. Rusya, 28 Ağustos 2008'de de Güney Osetya'yı egemen bir devlet olarak resmen tanımıştır.¹²⁸

Abhazya bölgesinde de Gürcistan'a karşı 1931, 1957, 1965 ve 1967 tarihlerinde yapılan halka açık gösteriler ve grevler ile halk Gürcistan'ın değil SSCB'nin bir parçası olmak istediğini vurgulamıştır. Ancak daha sonra yaşanan süreçte 1988'de bazı Abhazlar bağımsızlıklarını istemiş ve Mart 1989'da, Sukhumi'de Gürcistan'a karşı bir miting düzenleyerek bu taleplerini dile getirmişlerdir. 1990 yılında Abhazya Yüksek

---

¹²⁷ A.g.e, s.385.

¹²⁸ Andrew Sprague, "Russian Meddling In Its Near Abroad: The Use Of Frozen Conflicts As A Foreign Policy Tool", *Student Paper Series*, No 28, 2016, s.14.

Sovyeti, Gürcistan'dan ayrı bir Abhaz devleti kurulmasını talep etmiş ve bu talep Gürcistan parlamentosu tarafından reddedilmiştir. Daha sonra başlayan çatışma süreci çok yoğun geçmiş, Ruslar 3 Eylül 1992'de bir ateşkes kabul ettirmeye çalışmışlarsa da başarılı olamamışlardır. Geçen çatışma süreci boyunca Rusya, Gürcistan tarafında olduğunu belirtse de Abhazlar lehine çalışmalar yapmış olduğu iddia edilmiş ve hatta 1993 yılında Sukhumi'deki Gürcü cephelerini bombaladığına dair pek çok haber çıkmıştır. 27 Temmuz 1993 tarihinde Birleşmiş Milletler'in bu çatışmaya bir dur demek istemesi üzerine Gürcistan ve Abhazya tarafları arasında bir ateşkes imzalanmıştır. BM, Gürcistan, Abhaz ve Rus birliklerinin de onayı ile Gürcistan'da Birleşmiş Milletler Gözlemci Misyonu oluşturmuş ve ateşkes ihlallerinin soruşturulması ve bu ihlalleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne bildirmesi konusunda bir anlaşmaya varılmıştır.¹²⁹

Geçen süre boyunca Abhazya'nın yanında olan Rusya, Gürcistan'ın Bağımsız Devletler Topluluğu'na katılmak istediğini açıklaması üzerine büyük bir jeopolitik hedefe ulaşmış ve rotasını tersine çevirerek Gürcistan lehinde politikalar izlemeye başlamıştır. İstediklerine ulaşan Rusya, bölgede BM'den ziyade kendi gücünü yansıtmak için BDT'nin yetkilerini genişletmiş, Moskova Anlaşması'nın imzalanmasını sağlayarak kalıcı bir ateşkes hattı kurmuş ve Abhazlara yönelik ters tutumunu devam ettirmiştir.¹³⁰

Güney Osetya ve Abhazya'daki yaşanan savaşlar ve sonra imzalanan ateşkes antlaşmaları bölge için pek çok etki yaratmıştır. Gürcistan devletinin Gül Devrimi sırasında yaşadığı güç geçişi bir istikrarsızlık ortamını tetiklemiş ekonomik ve politik alanlarda Gürcistan'ın zayıflamasına neden olmuştur. Eski etki alanlarını korumak isteyen Rusya'da tam olarak bunu istediği için zaman zaman Gürcistan ile Rusya arasındaki ipler gergin olmuştur. Gürcistan'ın BDT'ye girmek istemesi ile rota değiştiren Rusya, Abhazya bölgesinde sorunların yaşanmasının kapısını aralamış ve donmuş çatışma bölgesinin canlı kalmasında etkili olmuştur. Yine Güney Osetya da günümüzde Rusya'ya bağımlı bir politika izlemektedir. BM, NATO, AGİT, AB gibi

---

¹²⁹ Coyle, *a.g.e.*, s.186.

¹³⁰ Coyle, *a.g.e.*, s.186.

pek çok uluslararası örgütün sorunun çözümüne yönelik arabuluculuk yapmasına rağmen Rusya bölgesindeki donmuş çatışmaları olası enerji projelerini engellemenin ve Gürcistan'ın NATO'ya entegrasyonunu durdurmanın en iyi yolu olarak görmekte ve bu sorunların çözülmemesine yönelik tutum izlemektedir.¹³¹

3.2.2. Transdinyester

Transdinyester diğer üç örnekten ayrılmaktadır. Dağlık Karabağ, Abhazya ve Güney Osetya'nın Rusya'nın dolaylı aktör olduğu çatışma bölgeleri olsa da Transdinyester meselesinde Rusya doğrudan bir aktördür. Transdinyester örneği, Rusya'nın dış politikasını donmuş çatışmalar zemininde dönüştürdüğü tezini vurgulamak için ele alınmıştır.

Transdinyester üzerindeki çatışma, çatışan taraflardan birinin (Transdinyester) bağımsızlık arayışındayken diğerinin (Moldova) tam egemenliğini ve toprak bütünlüğünü yeniden kurmayı amaçladığı bir toprak anlaşmazlığı olarak bilinmektedir. Doğu Avrupa'da bulunan Transdinyester, Moldova'nın Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını ilan etmesinden kısa bir süre sonra Moldova'dan ayrılmıştır. Transdinyester 'de cumhuriyetin ilanının ardından iki yıl süren askeri çatışmalar yaşanmıştır. 1992 yılında çatışmalar sonucunda Rusya ve Moldova arasında imzalanan ateşkes antlaşması ile Rusya, bölgede askeri bir varlık kazanmıştır.¹³²

1992 yılında Moskova'da o zamanki Rus ve Moldova cumhurbaşkanları, Boris Yeltsin ve Mircea Snegur arasında imzalanan ateşkes antlaşmasında, üçlü bir barışı koruma misyonu (Rusya, Moldova, Transdinyester) kurulmuş ve Dinyester/Nistru Nehri boyunca bir tampon bölge oluşturulmuştur. Rus askeri varlığı ile korunan Transdinyester, Rusya'ya büyük ölçüde bağımlı olmasına rağmen, fiili bir devlet haline gelmiştir.¹³³

---

¹³¹ Stefan Wolff, "Georgia: Abkhazia and South Ossetia", *Encyclopedia Princetoniensis: The Princeton Encyclopedia of Self-Determination*, 2011, s.34.

¹³² Alice, *a.g.e.*, s.19.

¹³³ Stefan Wolf, "A Resolvable Frozen Conflict? Designing A Settlement For Transnistria", *Nationalities Papers*, Cilt 39, No 6, 2011, s.863.

1992 yılından bugüne Moldova ve Transdinyester arasında herhangi bir anlaşma sağlanamamış bu nedenle bölge donmuş çatışma bölgesi olarak adlandırılmıştır. Rusya'nın, Transdinyester'deki kritik kararlarda etkili olması bu donmuş dönemi uzatmıştır. Her ne kadar Rus hükümeti, Transdinyester haklarına saygı göstererek Moldova'nın yeniden birleşmesi lehine resmi bir politika sürdürse ve "5+2"¹³⁴ çerçevesinde çatışma çözümünü desteklemeye hazırlansa da donmuş statüko halen devam etmektedir.¹³⁵

Rusya'nın sorunu donmuş olarak tutması ile bazı önemli kazançlar elde ettiği söylenebilir. Yaşanan iç sorunlar, Moldova'nın ekonomik ve siyasi gelişimini engellemektedir. Transdinyester'in varlığı Moldova'nın Batı'ya kaymasının da önüne geçmektedir. Transdinyester'de bulunan Rus askeri varlığı ile Rusya, bölgedeki etkisini artırmaktadır. Dinyester Nehri'nin Avrupa ve Rusya arasında bir tür "tampon" bölge oluşturması da Rusya için büyük bir önem taşımaktadır.¹³⁶

Moldova'nın toprak bütünlüğü ve egemenliği için bir sorun teşkil eden Transdinyester, Moldova'nın siyasi ve ekonomik gelişimi için de sıkıntılar oluşturmuştur. Bir devletin topraklarının ve nüfusunun tamamını kontrol etmesi çok önemli bir konudur. Transdinyester 'in varlığı, Moldova'nın siyasi sistemini Rusya perspektifinin dışında inşa etmesini engellemektedir. Bölgede tehdit durumunun sürekli olarak var olması; kutuplaşmalara, yolsuzluğa ve hukuksal ihlallere sebep olmaktadır. Transdinyester sorunu ile Rusya'nın önemli kazançlar elde ettiği söylenmektedir. Moldova halkı, daha başarılı bir alternatif oluşturamadığı için Rus tipi yönetim modeli korumak zorunda kalmıştır. Ayrıca Moldova, Avrupa entegrasyonunu geciktiren bu tür olaylar nedeni ile ekonomik kalkınma konusunda sorunlar yaşamaktadır çünkü yatırımcılar, belirsiz siyasi ortamlara girmekten

---

¹³⁴ Rusya, Ukrayna, AGİT, Moldova, Transdinyester 'in yanı sıra ABD ve AB'yi içeren barış müzakereleri. 2016'da Berlin'de ve 2017'de Viyana'da yapılan 5+2 müzakerelerinde taraflar tartışmalı birçok konuda anlaşmaya varmıştır. Bununla birlikte, süreç 2019'da durmuş ve taraflar 2020'de COVID-19 salgını nedeniyle görüşmeleri gerçekleştirememiş ve konu askıya alınmıştır.

¹³⁵ Matthew Rojansky, "Prospects for Unfreezing Moldova's Frozen Conflict in Transnistria" *Commission on Security and Cooperation in Europe*, Rapor No:2, 2011, s.6.

¹³⁶ Diana Dascalu, "Frozen Conflicts and Federalization: Russian Policy in Transnistria and Donbass", *Journal of International Affairs*, 2019.

kaçınmaktadır. Transdinyester Rusya'nın Moldova'da ve dolayısıyla Doğu Avrupa bölgesinde askeri varlığını sürdürmesine imkân tanımaktadır. Bu durum da Rus çıkarları ile örtüşmektedir. Transdinyester bölgesinde artan yolsuzluklar ve suçlar Moldova'nın uluslararası itibarına da ciddi zarar vermektedir.¹³⁷

Transdinyester bölgesinde çatışmaların şiddet seviyesinin artma ihtimali daha az görünse de Rusya bu bölgedeki hakimiyetine önem vermekte ve doğrudan aktör olduğu bu olaydaki statükoyu kendi lehinde sürdürmek için dış politika stratejisini geliştirmektedir. Yani Rusya, Moldova ile ilişkilerinde de dış politikasının yararına uygun olarak hareket etmektedir. Transdinyester bölgesi Rusya için büyük stratejik öneme sahip olduğundan ve çatışma ihtimali biraz daha düşük olduğundan diğer örneklerden ayrılrsa da “donmuş çatışma” statükosunu sürdürmeye devam etmektedir.

3.3. Rusya Federasyonu İçin Donmuş Çatışmalar: Bir Fırsat mı Yoksa Bir Tehdit Mi?

1990'lardaki liberal demokratikleşme dalgası, Doğu Avrupa'daki çoğu rejimin devrilmesine sebep olmuştur. Bu devletlerden birisi de SSCB olmuştur. En önemli sosyalist federasyon olan Yugoslavya ve SSCB'nin dağılması, sonrasında kurulan devletler için önemli sorunlar yaratmıştır. Eski Sovyet toprakları üzerinde hâkimiyetini sürdürmek isteyen Rusya Federasyonu, SSCB'nin doğrudan müdahalecilik anlayışını zaman zaman kullanmakla beraber “donmuş çatışmaları” da kullanarak bölgede istediğini elde etmeyi amaçlamıştır.¹³⁸

Tüm bu donmuş çatışma örneklerinde olduğu gibi Rusya, donmuş çatışmaları gerektiğinde dondurmakta gerektiğinde de ısıtmaktadır. Ülkesinin çıkarlarına veya dış politikasına aykırı bir durum gördüğünde çatışmaları ısıtarak istediklerini elde etmeyi amaçlayan Rusya Federasyonu, dış politikasında önemli bir strateji olarak donmuş çatışmaları aktif olarak kullanmaktadır.

---

¹³⁷ Dasculu, *a.g.e.*

¹³⁸ Anton Bebler, *Frozen Conflicts in Europe*, Stauffenbergstr: Verlag Barbara Budrich, 2015. s.9

Rusya için donmuş çatışmaları çoğunlukla bir fırsat olarak değerlendirmek mümkündür. Özellikle Putin, uluslararası ilişkiler disiplininde tanımlanan karizmatik lider tanımına uygun bir görünüm sergilemekte ve bu liderliği dış politikasına yansıtarak ilerlemektedir.

Weber, *karizmatik liderliği, kişinin toplumunda olağanüstü olarak kabul edildiği ve doğaüstü güçlerle donatılmış olarak muamele gördüğü* durum olarak açıklamıştır. Karizmatik liderlikte, sadece lidere olan mutlak itaat ön plana çıkmamakta, burada lider, nitelikleri sayesinde takipçileri üzerinde bir tür "egemenlik" kurmaktadır.¹³⁹ Putin'e göre konu ister demokrasiyi ilerletmek, ister ekonomiyi iyileştirmek, isterse devleti korumak olsun, güçlü bir liderin liderliğinde güçlü bir devlet gerekmektedir. Putin kendisini *halkın hizmetkârı ve hukukun tebaası* olarak tanımlamış ve halkı üzerinde önemli bir etki kurmuştur.¹⁴⁰

Mevcut Rusya Federasyonu başkanı Vladimir Putin, 2000 yılında göreve geldiğinde Rusya'yı, ekonomik bir gerileme ile karşı karşıya bulmuştur. Yine bu dönemde ABD, Sovyetler Birliği'nin eski toprakları üzerinde önemli kazançlar elde etmek ve müttefik ilişkilerini güçlendirmek için önemli girişimlerde bulunmuştur. Zor bir dönemde göreve gelen Putin, hem ekonomik yönden iyileşmek hem de Rusya'yı daha ileriye taşımak için Rus dış politikasını aktif bir şekilde kullanmıştır.

2000 yılında başladığı görevine halen devam eden Putin (2008 – 2012 arasında başbakan olarak olsa da) yirmi yıldan fazla bir süredir Rus halkı üzerinde kitlesel bir desteğe ve popülerliğe sahiptir.¹⁴¹ Bu durum Rusya'nın iç politikası için önemli bir noktada durmaktadır çünkü Putin, özellikle donmuş çatışmaları kullandığı olaylarda her zaman Rus çıkarlarını öncelediğini belirterek kendisine bir hareket alanı sağlamaktadır.

---

¹³⁹ Weber, *a.g.e.*, s. 241-244.

¹⁴⁰ Sertan Akbaba, "Personalization in Political Leadership: An Analysis of Vladimir Putin." *Diplomasi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, No 1, 2019, s.50.

¹⁴¹ Slađan Milosavljević, v.d., "Vladimir Putin and Analysis of The Role of Leaders In The Formation And Implementation of State Policy In Contemporary Russia: Reviews and Critics of Putin's Regime", *Review of International Affairs*, Cilt 1165, 2017, s. 61.

Rusya genel olarak yaptığı açıklamalarda, Amerika Birleşik Devletleri ve NATO'nun, Doğu Avrupa ve Orta Asya'daki herhangi bir askeri faaliyete bulunmamasını, NATO'nun Rusya'ya yönelik daha fazla genişlememesini ve Rusya'nın yakında çevresinde olan devletlerin, NATO ve AB'ye katılmamasını talep etmektedir. Ayrıca Rusya, bölgedeki patron devlet algısını canlı tutmak istemekte bu istekleri doğrultusunda olası tehditleri engellemek için donmuş çatışmaları aktif olarak kullanmaktadır.

Donmuş çatışmaların ve savaş tehdidinin sürekli canlı kalması Rusya'nın uluslararası ilişkilerdeki konumunu olumsuz etkilese de Putin, en azından kendi halkına bu stratejinin gerekli olduğuna açıklamakta ve bunu da karizmatik liderliği ile yapmaya çalışmaktadır.

Çalışmanın başlığında vurgulanan dış politika dönüşümü de bu noktada ele alınmaktadır. Rusya müdahaleci devlet algısını yıkmak, istediği bölgelere müdahalecilik dışında başka yollarla (donmuş çatışmalar, üçüncü taraf aktörler vs.) dâhil olmak ve kendi stratejilerini bu bölgelerde kullanmak için dış politikasını dönüştürmüş, donmuş çatışmaları daha aktif olarak kullanmaya başlamıştır. Rusya, Dağlık Karabağ, Güney Osetya ve Abhazya'da dolaylı aktör olarak donmuş çatışmalara dahil olmuş, Transdinyester bölgesinde ise doğrudan bir aktör olarak Rus çıkarlarını bu dış politika stratejisi ile elde etmeyi hedeflemiştir.

Daha öncede vurgulandığı gibi Rusya, dış politikasını Batı'ya yönelik olarak kurgulamayı artık tercih etmemekte ve yeni aktörler ile iyi ilişkiler kurmayı hedeflemektedir. Rusya, bu şekilde davranmasının en önemli nedenini NATO ve ABD tarafından çevreleme tehdidinin bir sonucu olarak açıklamıştır. Rusya'nın kriz tehdidini sürekli olarak canlı tutmaya yönelik tutumu onun uluslararası imajı için bir tehdit oluştursa da en nihayetinde donmuş çatışmalar, Rus dış politikası için bir fırsat alanı olarak görülmektedir.

SONUÇ

Dış politika bir ülkenin dışarıya açılan kapısıdır bu nedenle dış politikanın iyi bir düzlemde yürütülmesi, devletlerin gelişimi için çok önemlidir. Bunların dışında küresel düzlemde yer alan aktörlerin dış politika yapılarını, amaçlarını ve hedeflerini bilmek söz konusu aktörün sisteme bakış açısını görmek açısından önemlidir. Rusya büyük sınırları olan ve çok geniş alanda etkileşime sahip küresel büyüklükte bir aktördür. Hâl böyle olunca Rusya'nın dış politikasını ve onun dış politika stratejilerini bilmek ve anlamak olası ilişkilerin yürütülmesi için hayati önem taşımaktadır.

Rusya Federasyonu'nun dış politika sürecinin en üst önceliği, bireyin, devletin ve toplumun çıkarlarını korumaktır. Bu süreç çerçevesinde, ülkenin güvenliğini sağlamak, egemenliğini ve toprak bütünlüğünü korumak ve güçlendirmek, dünya toplumunda sağlam ve prestijli konumlar elde etmek, Rusya'nın istikrarlı bir şekilde gelişmesi, ekonomisinin iyileştirilmesi, nüfusun yaşam standartlarının yükseltilmesi, demokratik dönüşümlerin başarıyla yürütülmesi, anayasal sistemin temelinin güçlendirilmesi ve bireysel hak ve özgürlüklerin gözetilmesi için uygun dış koşullar yaratmak dış politika amaçları arasında yer almaktadır.

Rus dış politikasının temel amaçları arasında: Rusya sınırlarına yakın bir bölgede yakın bir çevre oluşturmak ve bu yakın çevre bölgelerindeki potansiyel gerilim ve çatışmaların ortaya çıkmasını önlemek, Rusya'nın ulusal öncelikleri ve çıkarları doğrultusunda uluslararası işbirliğini sağlamak, yurtiçi ve yurtdışındaki Rus vatandaşlarının ve hak ve menfaatlerini mümkün olan her şekilde korumak ve Rusya Federasyonu'nun dünyadaki olumlu algısını teşvik etmek, Rus halkının Rus dilini ve kültürünü yabancı devletlerde yaygınlaştırmak gibi hedefler bulunmaktadır.

Çalışmada ele alınan konular ışığında Rus dış politikasında üç dönem olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlk dönem 1992-1996 yılları arasındadır. Bu dönem Rusya'nın görece zayıf olduğu bir zamana denk düşmektedir. 4 yılı kapsayan süreçte Rusya, politikalarını Sovyet sonrası alanlarda siyasi ve askeri bir varlığını sürdürmeye odaklanmıştır. İkinci dönem 1996-2003 yılları arasında gerçekleşmiştir. Bu dönemde Rusya, daha işbirlikçi bir tutum ile Sovyet sonrası alandaki çatışmaları çözmeye odaklı

bir politika izlemiştir. Üçüncü aşama ise 2003'ten günümüze kadar olan süreci ifade etmektedir. Rusya, Doğu Avrupa'daki eski Sovyet Cumhuriyetlerini ve Kafkasya'yı, ve üçüncü dünya ülkelerini dolayısıyla Rus etki alanı kaybetmemek için daha iddialı politikalar üretmeye başlamış ve bu yönde dış politikasını dönüştürmüştür.

2014 yılında yaşanan Kırım'ın ilhakı ile Rusya'nın dış politikasında bir tür değişim yaşandığı gözlemlenmiştir. Rusya'nın askeri gücünü daha da ön plana çıkardığı bu dönemin ardından üçüncü dünyaya yönelik olan tutum da artmıştır. Rusya Federasyonu, tarih boyunca olduğu gibi günümüzde de büyük güç olma arzusu ile devlet politikalarını şekillendiren bir devlettir. Öncelikle bölgesinde etkin güç olmak isteyen Rusya, küresel alanda da etkili bir aktör olmak için önemli dış politika stratejileri kullanmaktadır.

Rus dış politika stratejilerinden birisi de donmuş çatışmalardır. Rus dış politikasında, donmuş çatışmalar günümüze kadar Moldova'da bulunan Transdinyester bölgesinde, Gürcistan topraklarında yer alan Güney Osetya ve Abhazya bölgelerinde, Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki Dağlık Karabağ bölgesinde yaşanan sorunlarda ve Kırım'ın ilhakına kadar olan süreçte Kırım sorununda kendisini göstermiştir. Bu çatışmaları anlamak ve açıklamak gerek dış politikanın anlaşılması için gerekse diğer aktörlerin bu bölgelere olan tutumlarının Rusya ile ne düzlemde uyuşabildiğini anlayabilmek için önemlidir. Bu nedenle çalışmada Rus dış politikasında kullanılan donmuş çatışmalar örnekler dahilinde açıklanmıştır.

Rusya, donmuş çatışma stratejisini uygularken hep aynı yönde hareket etmemektedir. Örneğin, Abhazları desteklemediği halde, Ukrayna'da bulunan *de facto* devletleri desteklemektedir. Bu durum Rus dış politikasının çıkarlarına göre şekillenmektedir. Dağlık Karabağ meselesi 2020 yılına sıcak çatışmaya dönmüş olsa da beş yıllık barış gücü döneminde ilişkilerin yeniden gerileceği ve statükonun *deefreeze* dönemini yaşayacağı tahmin edilmektedir. Rusya Dağlık Karabağ bölgesinde yaşanan savaşa müdahale etmeyerek önemli kazançlar elde etmiştir. Hem savaş

boyunca taraflara silah satmış hem de savaş sonrası dönemde bölgedeki etkisini artırmıştır.

Rusya, dış politikasında donmuş çatışmaları aktif bir fırsat alanı olarak kullanma eğilimindedir. Çünkü Rusya donmuş çatışmaları kullanarak; Rus çıkarlarını korumak, Rusya'nın bölgesel ve küresel güç olmasını desteklemek, Rusya'nın Avrupa ve ABD tarafından çevrenmesini engellemek ve Rusya'nın etki alanında bulunan devletlerin Rusya'nın yörüngesinden çıkmasını engellemek için fırsat bulmaktadır.

Rusya, ekonomik, sosyal, siyasi, askeri ve siber yöntemler de dâhil olmak üzere dış politikasını şekillenmektedir. Rus çıkarlarına uygun olarak hareket eden Putin ve Rus hükümeti dış politika için çok önemli girişimlerde bulunmaktadır. Donmuş çatışmalar da Rus dış politikası için önemini sürekli olarak koruyan dış politika stratejileri arasındadır. Rusya, söz konusu ülke çıkarları olduğu zaman bölgedeki çatışmaları dondurmakta veya ısıtmaktadır. Sovyetler Birliği'nin çöküşünden bu yana Rusya, yakın çevresinde etkisini sürdürmek için farklı politikalar uygulamıştır, bunlardan önemli bir tanesi ise donmuş çatışmaların kısıktılması ve sürdürülmesidir. Devlet çıkarlarını korumayı en üst öncelik olarak gören Rusya, büyük dış politika stratejileri arasında donmuş çatışmalara önemli bir konum tanımış ve dış politikasını bu yönde dönüştürmüştür.

KAYNAKÇA

- “Post-Soviet Frozen Conflicts”,
https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2020-10/pC_V3N4_en-3_per_Concordiam_Staff.pdf (18.10.2021).
- “Russian Federation Cybersecurity Policy”, *UNIDIR*,
<https://unidir.org/cpp/en/state-pdf-export/eyJjb3VudHJ5X2dyb3VwX2lkIjoiMTIzIn0>
(20.07.2021)
- “Armenia, Azerbaijan and Russia Sign Nagorno-Karabakh Peace Deal”, *BBC*,
<https://www.bbc.com/news/world-europe-54882564> (23.11.2020).
- ABUSHOV Kavus, “Policing the Near Abroad: Russian Foreign Policy in the South Caucasus”, *Australian Journal of International Affairs*, Cilt 63, No 2, 2009.
- ACHINSTEIN Betty, *Community, Diversity, and Conflict Among Schoolteachers: The Ties That Bind*, London: Teachers College Press, 2002.
- AKBABA Sertan, "Personalization in Political Leadership: An Analysis of Vladimir Putin." *Diplomasi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 1, No 1, 2019.
- AKYEŞİLMEN Nezir, *Çatışma Yönetimi: Kavramsal Bir Analiz*, Ankara: ODTÜ Yayıncılık, 2013.
- AKYEŞİLMEN Nezir, *Siber Politika ve Siber Güvenlik*, Ankara: Orion Kitabevi, 2018.
- ALICE Mary, v.d. “Frozen Conflicts, Minority Self-Governance, Asymmetrical Autonomies – In Search of A Framework For Conflict Management And Conflict Resolution”, *Sixth Asia-Europe Roundtable*, Cilt 10, No 12, 2019.
- ANTONENKO Oksana, “A War With No Winners” *Survival*, Cilt 50, No 5, 2008..
- ARBATOVA N., “Three Dimensions of the Post-Soviet “Frozen” Conflicts”, *Mirovaya Ekonomika Mezhdunarodnye Otnosheniya*, Cilt 63, No 5, 2013.
- BADIE Bertrand, vd. “International Encyclopedia of Political Science”, *Sage*, Vol. 1, 2011.
- BANK Berker, “Gramsci’nin Devlet ve Hegemonya Kavramlarının Kuramsal Çözümlemesi”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 8, No 2, 2005.
- BATISTICH Marija, “The Right to Self-Determination and International Law” *Auckland University Law Review*, Cilt 7, No 4, 1992.

- BEBLER Anton, *Frozen Conflicts in Europe*, Stauffenbergstr: Verlag Barbara Budrich, 2015.
- BERCOVITCH Jacob, "Conflict And Conflict Management In Organizations: A Framework For Analysis", *Hong Kong Journal of Public Administration*, Cilt 5, No 2, 1983.
- BERCOVITCH, Jacob, "Third Parties in Conflict Management: The Structure And Conditions Of Effective Mediation in International Relations." *International Journal*, 40.4, 1985.
- BOSANQUET Bernard, "The Philosophical Theory of The State", History of Economic Thought Books, Cilt 143, 1925.
- BOWEN Andrew S. "Russian Armed Forces: Military Doctrine And Strategy", *Congressional Research Service*, 2020.
- BRING Ove, "The Westphalian Peace Tradition in International Law: From Jus ad Bellum to Jus contra Bellum" *International Law Studies*, Cilt 75, No 1, 2000.
- BUGAJSKI Janusz, *Cold Peace: Russia's New Imperialism*, Connecticut: Greenwood Publishing Group, 2004.
- BUTLER Kim D., "Defining Diaspora, Refining a Discourse", *Journal of Transnational Studies*, Cilt 10, No 2, 2001.
- CHARAP Samuel, v.d. *Russian Grand Strategy: Rhetoric and Reality*, California: Rand Corporation, 2021.
- CIDOB B., *Foreign Policy of The Russian Federation*, Barselona: CIDOB International Yearbook, 2010.
- COAKWELL Jacob Richard, *Peace On Ukraine's Terms: Partition Not Autonomy*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ohio:Ohio State University, 2018
- COOPER Tonny, "What Is Conflict?" *Journal of Police Crisis Negotiations*, Cilt 3, No 1, 2003.
- COYLE James J, *Russia's Border Wars And Frozen Conflicts*, Switzerland:Springer International Publishing, 2018.
- DARICILI Ali Burak, *Nato'nun Siber Güvenlik Stratejisi'nin Analizi*, Bursa: Dora Yayınları, 2015.
- DASCALU Diana, "Frozen Conflicts and Federalization: Russian Policy in Transnistria and Donbass", *Journal of International Affairs*, 2019.

- DEWEY, J., *Morals are human: Human Nature and Conduct: An Introduction to Social Psychology*, New York: Modern Library, 1922.
- DIEZ Thomas, 'The Paradoxes of Europe's Borders' *Comparative European Politics*, Cilt 3, No 2, 2006.
- DOUMA Pyt, *The Origins of Contemporary Conflict: A Comparison of Violence in Three World Regions*, The Hague: Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2003.
- DROSTE Daan, "Russian Policy Towards Post-Soviet Frozen Conflicts", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Nijmegen: Radboud Üniversitesi, 2020.
- DUNGACIU Dan, Jakup Godzimirski, "Russia And Frozen Conflicts in The Black Sea Region", *FLANKS Policy Brief*, 2020.
- FABER MJ, "Cold Wars And Frozen Conflicts: The European Experience", Kaldor M (e.d), *Global Insecurity*, London: Bloomsbury Academic, 2000.
- FISHER Ron, "Sources of Conflict and Methods of Conflict Resolution", *The American University International Peace and Conflict Resolution, School of International Service*, 2000.
- FREGOSO Carolina Chavez, Živković, Nikola, "Western Sahara: A Frozen Conflict", *Journal Of Regional Security*, Cilt 7, No 2, 2012, ss.139-150.
- GHAZARIANS Ara, *From Frozen Conflicts to Unrecognized Republics: The de facto States in the Emergent Region of the Post-Soviet States of the Sout Caucasus*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Lexington: The Fletcher School of Law and Diplomacy, 2007.
- GHIA Nodia, "Europeanization And (Not) Resolving Secessionist Conflicts", *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe*, Cilt 1, 2004, s.1-15.
- GUINCHARD Audrey, "Between Hype and Understatement Reassessing Cyber Risks as a Security Strategy", *Journal of Strategic Security*, Cilt 4, No 2, 2011.
- GURR Robert, *Peoples Versus States: Minorities at Risk in the New Century*, Washington: United States Institute of Peace Press, 2000.
- HANCOCK Kathleen J., "Escaping Russia, Looking to China: Turkmenistan Pins Hopes on China's Thirst for Natural Gas", *China and Eurasia Forum Quarterly*, Cilt 4, No 3, 2006.
- ISMAILOV Eldar, Papava Vladimer, *Eurasianism and the Concept of Central Caucaso-Asia*, Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2010.

- JAKUB Lachert, "Post-Soviet Frozen Conflicts: A Challenge for European Security" *Warsaw Institute*, Rapor No:14, 2019.
- JAN Michal, Ludvik Smetana, "Between War And Peace: A Dynamic Reconceptualization of Frozen Conflicts". *Asia Europe Journal*, Cilt 17, No 1, 2019.
- JEONG Ho-Won, *Peace And Conflict Studies: An Introduction*, London: Routledge, 2000.
- KACZYNSKI Vlad M., "The Kuril Islands Dispute Between Russia and Japan: Perspectives of Three Ocean Powers", *Russia's Foreign Policy: Key Regions and Issues*, Rapor No: 79, 2007.
- KARİMAN Rabia Arabacı, *The Role of Parliaments In The Semi-Presidential Systems: The Case of The Federal Assembly Of Russia*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 2019.
- KENNELLY Kevin G., *The Role of NATO and the EU in Resolving Frozen Conflicts*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Monterey: Naval Postgraduate School Monterey, 2006.
- KHARA Nabin Kumar, "Diaspora and Foreign Policy: A Global Perspectiv", *International Journal of Political Science*, Cilt 6, No 4, 2020.
- KLEIN Margarete, "Russia's Military Policy in the Post-Soviet Space Aims, Instruments and Perspectives", *SWP Research Paper*, 2019.
- KLIMENKO Ekaterina, "Conflicts In The Post-Soviet Space: Recent Developments", *SIPRI Yearbook*, 2016.
- KLOSEK Kamil Christoph v.d., "Frozen Conflicts In World Politics: A New Dataset", *Journal of Peace Research*, Cilt 1, No 10, 2020.
- KOFMAN Michael, v.d., "Russian Military Strategy: Core Tenets and Operational Concepts", *Center for Naval Analysis*, Cilt 32, 2021.
- KOSMARSKAYA, Natalya, "Russia and Post-Soviet "Russian Diaspora": Contrasting Visions, Conflicting Project", *Nationalism and Ethnic Politics*, 17(1), 2011, ss. 54–74.
- KUMAR P., *Module 10: Conflict Resolution Strategies and Skills*, London: Commonwealth Secretariat, 2007.
- LAMOREAUX Jeremy W., "The Three Motivations for an Assertive Russian Grand Strategy", *Russian Strategic Intentions*, Cilt 1, 2019.

- LEGUCKA A., "Frozen and Freezing Conflicts in Eastern Europe and South Caucasus: Implications for Regional Security", *Yearbook of the Institute of East-Central Europe*, Cilt 15, No 2, 2017
- LEONARD Mark, Nicu Popescu, "A Power Audit Of EU-Russia Relations" *London: European Council on Foreign Relations*, Cilt 9, 2007
- LORIMER Doug, *Trotsky's Theory of Permanent Revolution: A Leninist Critique*, Chippendale: Resistance Books, 1998.
- LYAMOURI-BAJJA Nadine, *Youth Transforming Conflict*, Strasbourg: Council of Europe and European Commission, 2012.
- MARPLES David R, *Understanding Ukraine and Belarus: A Memoir*, Bristol: E-International Relations Publishing, 2020.
- MARUME S.B.M., v.d, "An Analysis of Essential Elements of the State", *International Journal of Engineering Science Invention*, Cilt 5, No 3, 2016.
- MATSIEVSKY Yuriy, "Ethnic Conflicts: Typology, Causes And Forms Of Manifestations", *Political Science Scientific Notes*, Cilt 18, 2000.
- MAYER Bernard, *The Dynamics of Conflict: A Guide to Engagement and Intervention*, San Francisco: Jossey-Bass, 2012.
- MINZARARI Dumitru, "Russia's Stake in the Nagorno-Karabakh War: Accident or Design?", *Stiftung Wissenschaft und Politik Publications*, 2020.
- MITCHELL Lincoln A., "The Color Revolutions", *University of Pennsylvania Press*, 2012.
- MÍLOSAVLJEVIĆ Slađan, v.d., "Vladimir Putin and Analysis of The Role of Leaders In The Formation And Implementation of State Policy In Contemporary Russia: Reviews and Critics of Putin's Regime", *Review of International Affairs*, Cilt 1165, 2017.
- MODELSKI George, *A Theory of Foreign Policy*, New York: Praeger, 1962.
- MOHAPATRA Nalin Kumar, "Energy Security and Russia's Foreign Policy", *Crp Working Paper Series*, Cilt 11, 2013.
- MORTON Deutsch, v.d., *The Handbook of Conflict Resolution Theory and Practice*, San Francisco: Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2006.

- MOSEIKINA Marina Nikolaevna, "Diaspora Diplomacy of Russia in Latin America: Historical Experience and Prospects." *Vestnik RUDN. International Relations*, Cilt 15, No 4, 2015.
- NICHOLSON Michael, *Rationality and the Analysis of International Conflict*, Cambridge: Cambridge University Press, 1992.
- NUGRAHA Aryanta, "Neo-Eurasianism in Russian Foreign Policy: Echoes from the Past or Compromise with the Future?." *Global Strategis*, Cilt 9, No 1, 2015.
- NYE Joseph, "Smart Power" *New Perspectives Quarterly*, Cilt 2, No26, 2009.
- ORUÇ Merve Şebnem, "How Vladimir Putin Punished Nikol Pashinian", *Daily Sabah*, 23 Kasım 2020.
- ÖZDEMİR Demet, "Siyaset Sosyolojisi", <http://aytackadioglu.com/wp-content/uploads/2020/04/%C4%B0stanbul-Siyaset-Sosyolojisi.pdf>
- ÖZLÜK Erdem, *Uluslararası İlişkilerde Devlet: Tanım Teori ve Devlet İstisnacılığı*, Konya: Çizgi Kitabevi, 2014.
- PEGG Scott, *International Society and the De Facto State*, Vancouver: Institute of International Relations, University of British Columbia, 1998.
- PERRY Valery, "At Cross Purposes? Democratization and Peace Implementation Strategies in Bosnia and Herzegovina's Frozen Conflict", *Human Rights Review*, Cilt 10, No 1, 2018.
- PERRY Valery, "Reflections On Efforts To Prevent And Counter Radicalization And Violent Extremism in The Balkans", *Democratization Policy Council*, Rapor No:15, 2017.
- POHL Brittany A., *Frozen Conflicts, De Facto States, Enduring Interests In The Russian Near Abroad*, Yayınlanmamış Bitirme Tezi, Missouri: Missouri State Üniversitesi, 2016.
- POKALOVA Elena, "Conflict Resolution in Frozen Conflicts: Timing in Nagorno-Karabakh", *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, Cilt 17, No 1, 2015.
- PUTIN, Vladimir, "New Integration Project For Eurasia: The Future In The Making", *Izvestia Daily*, 2011.
- ROJANSKY Matthew, "Prospects for Unfreezing Moldova's Frozen Conflict in Transnistria" *Commission on Security and Cooperation in Europe*, Rapor No:2, 2011.

ROTHMAN Steven, "Revising The Soft Power Concept: What Are The Means And Mechanisms of Soft Power?" *Journal of Political Power*, Cilt 4, No 1, 2011.

Rus Dış Politikası Konsepti, 2013,
https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6BZ29/content/id/122186

Rusya 2021 Ulusal Güvenlik Stratejisi
<http://publication.pravo.gov.ru/Document/View/0001202107030001>

Rusya Dış İşleri Bakanlığı, "Foreign Policy Concept of the Russian Federation", 2016,
https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICk6BZ29/content/id/2542248

Rusya Federasyonu Bakanlıkları, http://government.ru/en/ministries/#federal_ministries

SENCERMAN Öncel, "Russian Diaspora as a Means of Russian Foreign Policy", *Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques*, No 49, 2010.

SERGUNIN Alexander A., "Russian Post-Communist Foreign Policy Thinking at the Cross-Roads: Changing Paradigms", *Journal of International Relations and Development*, Cilt 3, No 3, 2000.

SHAIN Yossi, Aharon Barth, "Diasporas and International Relations Theory", *International Organization*, Vol 57, No 3, 2003.

SHEVEL Oxana, "Russia and the Near Abroad", *Great Decisions*, Cilt 5, No 16, 2015.

SINGER David, Melvin Small, *The Wages of War 1816-1965: A Statistical Handbook*, New York: John Wiley and Sons, 1972.

SKOOG Louise, "Political Conflicts And The Mechanisms Behind The Concept", XXIV Nordic Conference on Local Government Research, 2015.

SPRAGUE Andrew, "Russian Meddling In Its Near Abroad: The Use Of Frozen Conflicts As A Foreign Policy Tool", Student Paper Series, No 28, 2016.

STARR Frederick, Svante Cornell, *Putin's Grand Strategy: The Eurasian Union and its Discontents*, Washington: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2014.

SWANSTRÖM Niklas, Mikael Weissmann, *Conflict, Conflict Prevention, Conflict Management And Beyond: A Conceptual Exploration*, Washington: Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2005.

TAŞDEMİR Fatma, "Uluslararası Hukuk Açısından De Facto Devlet Sorunu: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC), Abhazya ve Transdinyester Örneklerinin Karşılaştırmalı Analizi." *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2021.

TEDESCHI James T., v.d. Conflict, Power, and Games: The Experimental Study of Interpersonal Relations, London: Routledge, 2017.

THE Guardian, "Russia Sends Defence Missiles To Pacific Islands Claimed By Japan", <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/02/russia-sends-defence-missiles-to-pacific-islands-claimed-by-japan>

TUDOROIU Theodor, "Unfreezing Failed Frozen Conflicts: A Post-Soviet Case Study", *Journal of Contemporary European Studies*, Cilt 24, No 3, 2015.

ÜNAL Gürhan, *Putin dönemi Rus Dış Politikasında Batı 'ya Karşı "Yumuşak Dengeleme Arayışları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 2016.

WALT Stephan, "Alliance Formation and the Balance of World Power", *International Security*, Cilt 9, No 4, 1985.

WOLF, Stefan, "A Resolvable Frozen Conflict? Designing A Settlement For Transnistria", *Nationalities Papers*, Vol. 39, No. 6, 2011, ss.863 –870.

WOLFF, Stefan "Georgia: Abkhazia and South Ossetia", *Encyclopedia Princetoniensis: The Princeton Encyclopedia of Self-Determination*, 2011.

YASMI Yurdi, "Understanding Conflict in The Co-Management of Forests: The Case of Bulungan Research Forest", *The International Forestry Review*, Cilt 5, No 1, 2013.

WEB SİTELERİ

<http://www.repozytorium.uni.wroc.pl>

<https://www.dailysabah.com>

<https://www.iilsindia.com>

<https://www.lexico.com>

<https://www.ocr.org.uk>

<https://www.ohchr.org/>

<https://www.thoughtco.com>